

CULTUURRAAD
VOOR DE
NEDERLANDSE CULTUURGEMEENSCHAP

ZITTING 1971-1972

Nr. 6

HANDELINGEN

Vergadering van dinsdag 16 mei 1972

INHOUDSOPGAVE

BERICHTEN VAN VERHINDERING

Afwezig met kennisgeving, blz. 130

VOORSTEL VAN DECREET

Indiening en verzending, blz. 130

**MEDEDELING
VAN DE REGERING BETREFFENDE
HET ALGEMEEN CULTURBELEID
— VOORTZETTING VAN DE BESPREKING**

Sprekers: de **Minister van Nederlandse
Cultuur**, de heer **Coppieters**, blz. 130

ORGANISATIE VAN DE WERKZAAMHEDEN

Mededeling van de Voorzitter, blz. 140

VOORSTELLEN VAN RESOLUTIE

Indiening en verzending, blz. 140

**HERVORMING VAN HET STATUUT VAN
DE B.R.T.
— BESPREKING**

Sprekers: de heren **Swaelen, Calewaert**, blz. 140

VOORSTELLEN VAN DECREET

Indiening en verzending, blz. 149

**HERVORMING VAN HET STATUUT
VAN DE B.R.T.
— VOORTZETTING VAN DE BESPREKING**

Sprekers: de heren **Schiltz, Daems, Ramaekers,
Geldolf**, blz. 149

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

Mededeling van de Voorzitter, blz. 165

VRAGEN

Schriftelijke vragen en antwoorden
(Rgt. art. 51), blz. 165

**VOORZITTERSCHAP
VAN DE HEER VANDEKERCKHOVE,
VOORZITTER**

De heer **Van Hoorick** en mejuffrouw **Devos**, secretarissen, nemen plaats aan het Bureau.

De notulen van de jongste vergadering worden ter tafel gelegd.

De vergadering wordt geopend te 14 u. 10 m.†

BERICHTEN VAN VERHINDERING

Afwezig met kennisgeving:

de heren Bode, Dequeecker, Detière, Suykerbuyk en Vanderhaegen, ziek ;
de heer De Mey, mevrouw Lahaye-Duclos en de heer Wijninckx, ambtsverplichtingen;
de heren Adriaensens, Dequae, Hulpiau, Leynen, Tanghe, Temmerman en van Waterschoot, buitenslands (Raad van Europa);
de heren Akkermans, Coens, Dewulf, Nijffels, mevrouw Van der Eecken-Maes en de heer Vangronsveld, buitenslands.

VOORSTEL VAN DECREET

Indiening en verzending

De Voorzitter. — Dames en Heren, het volgend voorstel van decreet werd ingediend en naar de bevoegde commissie verzonden :
van de heer **Adriaensens** houdende organisatie van de openbare lectuur- en bibliotheekvoorziening.
Verzonden naar de Commissie voor culturele promotie en het cultureel patrimonium.

**MEDEDELING
VAN DE REGERING BETREFFENDE
HET ALGEMEEN CULTUURBELEID
— VOORTZETTING VAN DE BESPREKING**

De Voorzitter. — Dames en Heren, aan de orde is de bespreking over de mededeling van de Regering betreffende het algemeen cultuurbeleid.
De Minister van Nederlandse Cultuur heeft het woord.

De heer Van Mechelen, (Minister van Nederlandse Cultuur) (*up* het *spreekgestoelte*). — Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, ik wil om te beginnen de vele sprekers van harte danken die het woord hebben gevoerd voor veertien dagen en daardoor een belangrijke bijdrage hebben geleverd bij de eerste fundamentele gedachtenwisseling over het cultuurbeleid. Het was de eerste gedachtenwisseling binnen het raam van de culturele autonomie.

Dit debat heeft voor mij één duidelijkheid naar voren gebracht, namelijk dat onze taak veelzijdig, dringend en belangrijk is.

Van het werk van dit Cultuurparlement zal niet alleen afhangen hoe in de eerstvolgende decennia de culturele ontwikkeling verloopt, maar door de intense terugslag van de cultuur op het hele maatschappelijke gebeuren, zal tegelijkertijd van deze vergadering een beslissende invloed kunnen uitgaan op het hele maatschappelijk bestel van de Vlaamse Gemeenschap.

Tevens is het voor mij duidelijk geworden dat het cultuurbeleid bij ons slechts op de drempel van de volwassenheid is gekomen. Dit is historisch verklaarbaar maar onderstreept des te meer de noodzaak om aangepaste instellingen te hebben om dit cultuurbeleid door te drukken waardoor een laatste, zeer belangrijke vorm van democratisering, namelijk de democratisering van de cultuur, zal kunnen worden gerealiseerd.

Ik wil onmiddellijk antwoorden op hetgeen mevrouw Maes als een verwijt heeft gesteld, namelijk dat er voor de verschillende opties van het cultuurbeleid nog geen duidelijke antwoorden zijn. Hoe zou het anders kunnen? Daarenboven meen ik dat het onzinnig zou zijn van ministeriële zijde reeds nu opties te vragen voor ieder aspect van dit cultuurbeleid. Het zou, ten eerste, de zo noodzakelijke inspraak verhinderen en zou op de tweede plaats de toets van de wetenschappelijke kritiek wellicht niet kunnen doorstaan.

Terecht is gesteld, wat de heer Calewaert heeft naar voren gebracht, dat wij met betrekking tot het cultuurbeleid moeten vermijden terecht te komen in een improvisatie of in een wildbouw, zoals dit geschiedde met het begin van de industriële ontwikkeling. Wij moeten ons spiegelen aan de evolutie van de sociale wetgeving en aan de evolutie van de wetgeving op economisch gebied om programma-tisch, om planmatig een cultuurbeleid tot stand te brengen.

De relatief blanke lijn van het cultuurbeleid ten onzent, maar ook in verschillende buurlanden, heeft ook voordelen. Ik zou zeggen dat de sociologische wet van de remmende voorsprong op dit terrein nog niet speelt.

Dames en Heren, ik meen dat een drietal **hoofdbekommernissen**, een drietal leidmotieven uit de vergadering van 2 mei te voorschijn zijn gekomen, namelijk op de eerste plaats, een algemene prioriteit voor de voortdurende vorming; op de tweede plaats, een zeer ernstige gedachtenwisseling over de relatieve invloed en over de onderlinge beïnvloeding van het overheidsinitiatief en van het particulier initiatief inzake cultuurbeleid en op de derde plaats, een bekommernis om rechtszekerheid te verwerven voor al degenen die zich met cultuur bezighouden. Deze rechtszekerheid is in het bijzonder een financiële zekerheid.

Ik moge over deze drie hoofdopties even mijn

gedachten laten gaan omdat het, geloof ik, de mogelijkheid inhoudt dat daardoor een vruchtbare dialoog tussen de wetgevende en de uitvoerende macht op het stuk van het cultuurbeleid tot stand zou komen.

De democratisering van de cultuur is het voornaamste leidmotief geweest en heeft in de meeste tussenkomsten doorgespeeld. Het bleef evenwel in een nabije toekomst in hoofdzaak beperkt tot het ter beschikking stellen van de verworvenheden uit het verleden. Ik zou durven zeggen : het was een soort passieve democratisering.

Er zijn in het verleden, er worden vandaag en er zullen morgen nog tientallen miljoenen in het culturele werk worden geïnvesteerd om belangrijke culturele manifestaties, waarover wij het eens kunnen zijn, te organiseren. Dit is de prijs voor de democratisering, om de drempelvrees te overwinnen en aldus een grotere belangstelling en medebeleving van deze manifestaties te verkrijgen.

Maar de acute inspanning was tot op heden tot een minimum beperkt. Wij horen nu als het ware hetzelfde soort discussies als die welke werden gehouden naar aanleiding van de wet op de leerplicht. Het grote argument was toen dat men toch van boven-af deze leerplicht niet zou mogen opleggen. Wij weten thans wel beter.

Het komt mij voor dat het niet zo lang meer zal duren of ook de voortdurende vorming zal worden aangezien als een vanzelfsprekendheid, als een maatschappelijk recht waaraan evenwel ook de plicht beantwoordt van een vanzelfsprekendheid, waardoor in een algemene concensus de nodige middelen zullen worden ter beschikking gesteld.

U weet, Dames en Heren, dat ik tijdens een vorige ambtsperiode een wetenschappelijke studie heb laten maken over het zeer belangrijke aspect van de feitelijke achterstand — ik zou bijna durven zeggen achteruitstelling — van deze groep van werkende jongeren van 14 tot 18 jaar, die in het arbeidsproces zijn ingeschakeld en vaak daardoor hun eigen culturele ontplooiing en levensvorming ten zeerste gehandicapt zien. Ik zal niet verhehlen dat het vraagstuk alleen voor de jongeren van 14 tot 18 jaar dusdanig ingewikkeld is, dusdanig technische, juridische en financiële problemen stelt, dat wij hierover inderdaad nog dikwijls van gedachten zullen moeten wisselen. Zeker is het dat, als wij het ernstig menen met de voortdurende vorming en met de democratisering van de cultuur, wij op dit stuk iets reëls zullen moeten tot stand brengen.

Ik weet dat aldus het vraagstuk niet werd uitgeput, maar het verheugt mij te kunnen vaststellen dat er een zo brede concensus bestaat omtrent de noodzaak de werkende groepen te helpen.

Als ik het goed heb gehoord, dan hebben niet alleen de gemandateerde woordvoerders van de meerderheid, de heren Chabert en Calewaert, maar ook die van de oppositie, de heren Coppieters, Grootjans en Van Geyt, in dezelfde zin gesproken en betwist

niemand de absolute voorrang, die aan de werkende jongeren moet worden gegeven om hun voortdurende vorming tot een realiteit te maken.

Een tweede optie en belangrijk leidmotief, is de verhouding tussen het particulier initiatief met betrekking tot het cultuurwerk en de taak en de opdracht van de overheid.

Ik geloof dat wij duidelijk moeten stellen dat er niet zo iets bestaat als, eensdeels een officiële cultuur, en daarnaast een vrije cultuur. Ik geloof dat de culturele promotie één en ondeelbaar is en dat deze de totale gemeenschap moet omvatten. De taak van het cultuurbeleid is duidelijk : deze democratisering door te voeren en een harmonie tot stand te brengen tussen de eigen particuliere inspanningen en hetgeen de overheid moet doen. Er kan dan ook geen fundamentele tegenstelling bestaan in een democratische Staat tussen de behoeften van de burgers op cultureel vlak en de behoeften van de gemeenschap.

Daarom denk ik ook dat, zoals de heer Grootjans het heeft gesteld, naar mijn mening het cultuurbeleid niet individualistisch kan zijn, zoals de heer Calewaert gedeeltelijk mij heeft menen te moeten toeschrijven. Ik geloof ook dat het cultuurbeleid niet collectivistisch kan zijn en hier sluit ik mij zeer graag aan bij het standpunt van de heer Chabert. Ik meen mij niet te vergissen als ik zeg dat dit ook het standpunt is dat de heer Van Elewyck, van uit socialistisch perspectief heeft ontwikkeld toen hij beslist iedere cultuurdwang van boven af heeft afgevozen.

Concreet beschouwd zou ik deze begrippen willen verduidelijken door het als volgt te stellen. De overheid heeft tot taak voor de gemeenschap, voor de groepen en voor de enkelingen de beschikbare middelen ter hand te stellen en deze hebben een tweevoudig karakter.

Op de eerste plaats liggen deze middelen in het raam van de concrete infrastructuur uitgedrukt in bouwwerken. Ik zou zeggen dat ons departement hier ter zake een dubbele infrastructuur heeft ontwikkeld: een die rechtstreeks gedragen wordt door de overheid en die zich ook afspeelt op het culturele vlak, maar voornamelijk in de Rijkssportcentra, en een tweede inspanning die gebeurt door de subsidiëring aan 60% van gemeentelijke en provinciale initiatieven. Daarnaast geldt de infrastructuur ook de investeringen in mensen. Het is mijn absolute wil nog eens te bevestigen dat nog meer professioneel vrijgestelden ter beschikking zouden staan van het vormingswerk, zowel van het socio-culturele werk, als van het jeugdwerk, als van de sportorganisaties.

Ik geloof dan ook dat het totaal fout is, zoals sommigen op 2 mei hebben gemeend te moeten aanstippen, dat er een tegenstelling zou bestaan tussen de investeringen in de materiële infrastructuur en de investering in mensen. Ik geloof dat men het ene moet doen en het andere niet nalaten. Dit is de taak van de overheid.

Daarnaast blijft dan even volwaardig de **animatie-**

taak van de particuliere instellingen, van de vele socio-culturele organisaties, die overigens met deze animatie sedert decennia bezig zijn, vaak met onvoldoende middelen. Een cultuuranimatie, welke zou gedragen zijn door de overheid, zou naar mijn mening onvermijdelijk ten gevolge hebben dat zeer vele burgers zich ervan zouden afwenden. Ik denk dat de cultuur-participatie zo vrij mogelijk moet kunnen geschieden, opdat zij het tegengewicht zou kunnen vormen voor de zeer sterke dwang, die nog altijd in het arbeidsproces bestaat.

De heren Calewaert en Van Hoorick hebben ter zake uitdrukkelijk het zo belangrijk vraagstuk van de openbare bibliotheken gesteld. Dit wordt momenteel in de Commissie van de Cultuurraad besproken en maakt tevens een ontwerp van decreet bij de Raad van State uit.

Ik geloof dat dit een goed voorbeeld is hoe de overheid en de vrije organisaties kunnen samenwerken. Ik meen dat de bibliothekeninfrastructuur inderdaad een zaak is van de totale gemeenschap via de overheid, maar dat de bibliotheek- en de lectuuranimatie een zaak is van de culturele organismen. Ik meen inderdaad dat wij tot een systeem moeten komen van bibliotheekvoorzieningen, die door de overheid op het plaatselijke, gewestelijke, provinciale en nationale vlak worden uitgedragen. Het is mijn vaste overtuiging dat Vlaanderen, zij het wellicht met een overgangperiode, moet evolueren naar een, door de overheid gedragen, pluralistische bibliotheekstructuur.

Het derde belangrijk punt, Dames en Heren, is de rechtszekerheid voor het culturele werk en ik versta hier in het bijzonder, de financiële rechtszekerheid. Het is zo, dat een systeem van „post factum”, bepaaldelijk zoals het nu geschiedt, tenslotte een premie is voor de rijken en een handicap voor degenen die in moeilijkheden zijn. Aldus gaan wij mee rijke cultuurorganisaties aanwijzen. Wij moeten vooruitzien en hiervoor is ongetwijfeld een programatische aanpak noodzakelijk.

Zoals het in de economische sector reeds vele jaren wordt toegepast, zouden ook voor de culturele ontplooiing „expansiekredieten” moeten ingesteld worden. Dat hiervoor een „mentale reconversie” noodzakelijk blijkt, zowel bij de overheid als bij de particuliere instellingen, lijkt mij vanzelfsprekend te zijn.

Dames en Heren, vooraleer ik op de concrete vragen inga, zou ik nog graag een viertal andere algemene aspecten behandelen, die ook in de verschillende tussenkomsten zijn naar voren gekomen. Een eerste hiervan is de financiering.

De heer De Croo heeft, bij zijn inleiding, de vraag gesteld hoeveel het cultuurbeleid zal kosten. Hij vroeg of het cultuurpact, naar analogie met het schoolpact, ook de begroting van cultuur zal beïnvloeden, in dergelijke mate, dat wij werkelijk naar een financiële inflatie zouden gaan. Door geheel zijn betoog is als een vaste draad deze

bekommernis om het dure geld aanwezig geweest. Ik geloof niet dat de heer De Croo het inzicht heeft om het hele ontwerp van cultuurpact opnieuw in vraag te stellen. Maar de discussie omtrent de financiële middelen, omtrent het culturele budget is inderdaad zeer belangrijk. Tot op dit ogenblik, Mijnheer De Croo, moest de cultuur zich tevreden stellen met „de kruimels van de tafel” en dan was het ontzettend moeilijk om met deze kruimels een behoorlijke verdeling door te voeren, zowel tussen de twee cultuurgemeenschappen als binnen iedere cultuurgemeenschap, als tussen de verschillende belangrijke sectoren van het culturele werk.

Mijn antwoord is daarom zeer duidelijk...

De heer De Croo. — Men kan zeer veel doen met kruimels, Mijnheer de Minister.. .

De heer Van Mechelen (Minister van Nederlandse Cultuur). — Wij zullen de belastingbetaler inderdaad moeten overtuigen dat in de cultuurpolitiek meer geld zal moeten worden geïnvesteerd.

Als ik de vele voorstellen heb gehoord die in dit halfroond naar voren zijn gekomen, is het duidelijk dat hiervoor, indien wij het ernstig menen, de nodige gelden zullen moeten worden samengebracht, tenzij men van oordeel is dat er bepaalde sectoren totaal gaan weggevaagd worden, . . . tenzij men van oordeel is dat men bij voorbeeld de Schone Kunsten niet meer moet subsidiëren, tenzij men van oordeel is dat men het kunstonderwijs aan zijn lot moet overlaten.

Als wij het cultuurbeleid meer impulsen willen geven, moeten wij ook logisch zijn met onszelf en hiervoor de nodige middelen tot stand brengen. De heren Baert en Vanhaegendoren hebben uitvoerig stil gestaan bij de bevoegdheden van de Cultuurraad.

Op dit ogenblik wil ik mij niet bezighouden met constitutionele en eventuele toekomstige bevoegdheidsconflicten.

Het is duidelijk dat in iedere nieuwe Staat waarin een fundamentele nieuwe Staatsstructuur tot stand komt, in de vorm van een federalisering of van een decentralisering, uiteraard een aantal problemen zullen rijzen.

Wij zijn nog maar enkele maanden oud en wij stellen vast dat dit ingewikkelde raderwerk inderdaad gesmeerd zal moeten worden. Maar indien er bevoegdheidsconflicten zijn, moeten deze worden opgelost.

Mijnheer Vanhaegendoren, ik wil alleszins niet eeuwig blijven zeuren over onze historische achterstand en over het recht op rechtsherstel. Ik wens bewust niet aan de klagmuur te staan maar door een politiek van culturele zelfbeschikking de nodige instrumenten tot stand te brengen om de volledige ontplooiing van de Vlaamse volksgemeenschap in België mogelijk te maken.

Ten derde, het wetenschappelijk en adviserend orgaan voor het cultuurbeleid.

Zeer veel sprekers, zowel uit de **meerderheids**groepen als uit de oppositiegroepen hebben hun aandacht uitgedrukt voor wat ik heb genoemd de Centrale Raad voor het Cultuurbeleid. Ik wens hier nogmaals mijn zienswijze ter zake te verduidelijken. Het cultuurbeleid, om doeltreffend te zijn, moet niet alleen van de centrale overheid uitgaan, maar het moet ook gedragen worden door de provincies en door de gemeenten.

Daarenboven is het cultuurbeleid duidelijk niet een beleid, dat cultuur van hogerhand bij burgers moet inpompen. De heren Chabert en Van Elewyck hebben dat zorgvuldig onderstreept.

Ik bedoel dat een hoge graad van participatie, van deelnemen in het tot stand komen van beleidsbeslissingen noodzakelijk is.

Ten slotte blijft, dat dit cultuurbeleid ook gedragen moet worden door een programmatische aanpak, door wetenschappelijk verantwoorde opties.

Om deze redenen denken wij dat een Centrale Raad voor het Cultuurbeleid noodzakelijk is omdat deze juist aan de door mij geformuleerde noodwendigheden kan beantwoorden.

Hij zou samengesteld zijn uit personen die levendige contacten hebben met het socio-culturele leven, die uit de eigen socio-culturele organisaties komen, uit personen die de diverse wetenschappelijke disciplines vertegenwoordigen, die voor het cultuurbeleid zo onontbeerlijk zijn, uit personen die de verschillende gewesten van de Nederlandse cultuurgemeenschap in België vertegenwoordigen. Ik wil hieraan toevoegen dat bijzondere aandacht moet besteed worden aan een voldoende vertegenwoordiging in dit hoge adviescollege van deze groepen, die nu het minst participeren aan de cultuur. Dit wil zeggen de groepen die, zoals diverse sprekers ze hebben genoemd, achtergebleven zijn op het vlak van de culturele ontwikkeling.

Er moet weinig overlapping gevreesd worden omdat, eens dat deze Centrale Raad voor het Cultuurbeleid bestaat, de adviserende lichamen bij de uitvoerende macht veranderd kunnen worden in een reeks adviescommissies die voor het uitvoeren van wetten, decreten en besluiten de betrokken minister kunnen voorlichten.

Ik heb met de heer Grootjans — en uiteraard met vele anderen die daar niet expliciet over gesproken hebben — hoge waardering voor het werk van de vereniging zonder winstoogmerk Kultuurraad voor Vlaanderen.

Ik geloof dat deze Kultuurraad, die door de provincies werd opgericht, schitterend werk heeft verricht en ik geloof ook dat deze zijn taak als interprovinciaal overlegorgaan op een analoge, zoals nu het geval is, of op een nieuwe wijze moet voortzetten. Ik geloof zelfs dat een dergelijk lichaam geroepen kan zijn om voortdurend de globale ontwikkeling van de Vlaamse cultuurgemeenschap kritisch te

beoordelen en hieraan de nodige aandacht te wijden. Het voornaamste doel van deze vereniging zonder winstoogwerk, Kultuurraad voor Vlaanderen, was juist de culturele autonomie te realiseren. Deze autonomie is nu bereikt en het Cultuurparlement heeft de grondwettelijke taak om decreten tot stand te brengen. Ik geloof dat, enerzijds, dit parlement met decreten en, anderzijds, wat ik noem de Centrale Raad voor het Cultuurbeleid nodig zijn om, door een wetenschappelijke en doordrongen participatie, het cultuurwerk te kunnen leiden.

De heer Vanhaegendoren. — Mijnheer de Minister, zouden wij mogen vragen of u deze centrale raad ziet als een lichaam van de uitvoerende of van de decreterende macht? Is het mogelijk daar een precieze definitie voor te geven?

De heer Van Mechelen (Minister van Nederlandse Cultuur). — Naar mijn mening is de Centrale Raad voor het Cultuurbeleid tegelijkertijd het hoge adviserende orgaan en het wetenschappelijke orgaan voor de decreterende macht, met name het Cultuurparlement, en voor de uitvoerende macht.

Daarnaast zal de uitvoerende macht bepaalde adviesorganen nodig hebben, die ingebouwd kunnen worden voor iedere sector afzonderlijk.

Ik geef een voorbeeld : voor het afleveren van het bewijs van het statuut van beroepsacteur bestaat er een lichaam van een tiental mensen dat deze acte, na onderzoek en voorafgaande studie, aflevert.

De heer Vanhaegendoren. — Mijnheer de Minister, daar zegt u niet wie het orgaan zal installeren.

De heer Van Mechelen (Minister van Nederlandse Cultuur). — Was dat uw vraag, Mijnheer Vanhaegendoren? (**Bevestigend gebaar van de heer Vanhaegendoren**)

Welnu, ik hoop het ontwerp van decreet spoedig aan deze vergadering te kunnen overmaken. Wij zullen dan de gelegenheid hebben om daaraan een uitvoerig debat te wijden.

Dit ontwerp van decreet is nog niet voor de Kabinetsraad geweest en het zou voorbarig zijn hier nu een precies antwoord op te geven.

Een laatste algemeen probleem was het vraagstuk van de spelling. De heren Vanderpoorten en Vanackere hebben hier uitvoerig over gesproken en dit vraagstuk in al zijn aspecten belicht.

Aan de heer Vanderpoorten zou ik willen antwoorden dat inderdaad grondwettelijk dit Cultuurparlement de taak heeft gekregen : bescherming en luister van de taal. Indien deze Kultuurraad voor de Nederlandse cultuurgemeenschap een eventuele spellingswijziging in een decreet eist, zou zulks bij decreet kunnen beslist worden.

Maar, de feitelijke situatie is zo dat dit tot op heden nooit bij wet is geschied, maar wel bij koninklijk besluit.

Inmiddels herhaal ik mijn voornemen dat ik reeds **vóór** een viertal weken uitgesproken heb, met name dat ik de bevoegde commissie van het Cultuurparlement, niet alleen zal voorlichten, maar ook zal laten voorlichten door hearings enzomeer en dat het mij ook niet ongenegen is dat contact zou genomen worden met de bevoegde commissie van het Nederlands Parlement.

Ik wil er graag aan toevoegen dat, indien het de wens is van deze Vergadering een breed spellingsdebat aan te gaan, ik dit vanzelfsprekend niet zal ontwijken.

Het is de Vergadering niet onbekend dat op 23 mei aanstaande er opnieuw een overleg plaats heeft, een nieuwe culturele top, ditmaal te Brussel, tussen een viertal Nederlandse en een drietal Belgische bewindvoerders.

Om deze reden wens ik niet vooruit te lopen op de inhoudelijke stellingname door onze Collega **Vanackere** zo plechtig gedaan. Ik ben hem evenwel erkentelijk voor de serene wijze waarop hij in dit delicate probleem zijn standpunt heeft bekendgemaakt.

Dames en Heren, ik kom nu aan het tweede deel van mijn uiteenzetting, waarin ik zal trachten uw concrete vragen te beantwoorden. Ik wens hierbij drie voorafgaande opmerkingen te maken.

In de eerste plaats zal ik niet veel cijfers geven. Ik doe dit bewust omdat dit een algemeen en fundamenteel debat is en ook omdat de begroting van Begroting berust. Indien ik goed ben ingelicht zal deze begroting zeer spoedig op het Bureau van dit Cultuurparlement worden neergelegd zodanig dat wij straks, met de cijfers in de hand, het beleid zullen kunnen verdedigen als u eventueel opmerkingen, vragen of aanmerkingen heeft.

In de tweede plaats is het duidelijk dat ik op ieder van de circa 70 gestelde vragen niet in extenso zal kunnen antwoorden. Dit zou ons opnieuw brengen tot een debat van **méér** dan 7 uur, zoals dat voor veertien dagen het geval was. Ik heb wel getracht de voornaamste vragen in een zestal grote hoofdstukken samen te vatten, soms zal ik de vragen van twee of drie verschillende sprekers tegelijk beantwoorden. Deze van onze Collega's aan wie ik geen of een onvoldoende antwoord geef, ben ik altijd bereid ofwel hier nog eens achteraf mondeling of schriftelijk te antwoorden, ofwel mijn antwoord te geven in een persoonlijke brief.

Tenslotte nog een laatste opmerking vooraf: ik zal alleen antwoorden op de vragen die mijn departement aanbelangen. Ik betreed dus niet het departement van andere Collega's Ministers. Inderdaad, het Cultuurparlement is veel breder dan alleen maar de begroting van Cultuur. Er zijn nog verschillende andere begrotingen of delen van begrotingen die hiervoor in aanmerking komen, maar op die terreinen waag ik mij niet. Dit betekent, Mijnheer Vanhaegendoren, dat ik op de interessante vraag

die U gesteld hebt in verband met de verdeling en de splitsing van de bedragen toegekend aan het wetenschappelijk navorsingswerk het antwoord niet zal geven.

Het eerste hoofdstuk, Dames en **Heren**,⁷ betreft de voortdurende vorming. Ik moet U zeggen dat bij het nalezen van de vele vragen en de verslagen die ik ontvangen heb, het mij is opgevallen, dat de meeste vragen aan de voortdurende vorming werden gewijd. Ik wens dit te onderstrepen, omdat dit betekent dat deze absolute prioriteit, die ikzelf heb naar voren gebracht, door zeer velen onder U in ruime mate werd gesteund.

Op de eerste plaats hebben instituten voor levensvorming de aandacht van verschillende van onze Collega's weggedragen. Zo vroeg de heer Chabert uitdrukkelijk meer bijzonderheden te kennen over het centrum voor levensvorming voor werkende jongeren te Brussel. Welnu, op het laatste colloquium van de Nederlandstalige Agglomeratieraad van de Brusselse jeugd werd dit als voornaamste eis naar voren gebracht, namelijk te Brussel zelf te kunnen beschikken over een centrum voor levensvorming voor werkende jongeren. Er was hiervoor een tweevoudige motivering. Ten eerste, zijn deze jonge mensen achteruitgesteld gewoonweg als werkende jongeren zoals overal in Vlaanderen, maar in de tweede plaats zijn zij nog eens achteruitgesteld omdat zij als jonge werkende Vlamingen een bijkomende handicap ondergaan.

Uit verschillende contacten door mijn diensten in Brussel genomen blijkt dat van verschillende zijden interesse bestaat voor deze onderneming. Maar het is duidelijk dat ieder gevaar of iedere zweem van paternalisme bij dit instituut moet geweerd worden en wij dus wellicht iets van het traditionele patroon van levensscholen zullen **afwijken**.

Wij wensen een vereniging zonder winstoogmerk tot stand te brengen voor deze jonge mensen, daar de Brusselse Agglomeratieraad voor Nederlandstalige Jongeren een belangrijke rol kan spelen en daar de organisaties van werkende jongeren zelf de inhoud van de vorming zullen bepalen.

Wij wensen dit experimenteel open te zien gaan in september eerstkomende en wel in het Elsenhof te Elsenne dat op het einde van vorig jaar voor het publiek werd opengesteld.

Mevrouw Maes wenste te weten waarom of waarop gewacht wordt om het decreet over de **levensscholen** goed te keuren. Welnu het voorstel van decreet van de hand van mevrouw **Verlact** is op dit ogenblik in behandeling bij de Commissie voor jeugdbeleid, permanente vorming en sport. In de commissie werd afgesproken, vooraleer dit voorstel van decreet te behandelen, eerst een bezoek te brengen aan twee bestaande levensscholen namelijk een in Belgisch Limburg en een in Nederlands Limburg met het doel de bespreking van dit decreet zo doelmatig mogelijk te kunnen verrichten.

Dicht hierbij aansluitend is de vraag van de heer

Vandewiele of de wet op de **sociale promotie** moet worden herzien.

Ik moet het achtbaar Lid doen opmerken dat wij hier onmiddellijk staan op een gemengd terrein, namelijk dit van arbeid en van cultuur.

Voor ons departement komt het erop aan dat wij mogelijkheden voor vorming zouden bieden. Ik bedoel hiermede de nodige infrastructuur en het ter beschikking stellen of het betalen van de nodige mankracht om een bepaalde vorming tot stand te brengen. Ik bedoel hiermede niet dat wij van overheidswege zelf de vorming als dusdanig zouden organiseren.

Daarom ligt het in onze bedoeling in het najaar op een vijftal plaatsen van het land, één in ieder provincie, te starten met een experiment ter zake. In deze vijf centra zouden aan jonge arbeiders de nodige vormingsmogelijkheden worden geboden. Wij zouden hierbij iedere verwijzing naar de klassieke school vermijden omdat voor een aantal precies de school niet het geëigende apparaat is. Wellicht zullen hiervoor hetzij Rijkssportcentra, hetzij reeds bestaande culturele centra in aanmerking kunnen komen.

Dit experiment zal ons toelaten te oordelen of er inderdaad inspanningen moeten gedaan worden om de wet op de sociale promotie te herzien en in welke zin dit moet gebeuren.

Teneinde deze vijf experimentele centra te volgen en teneinde zo spoedig mogelijk de nodige voorstellen te kunnen overmaken, heb ik beslist een werkgroep in het leven te roepen, niet een vaste commissie, maar een werkgroep die een beperkte duur zal hebben en die vanaf 26 mei wekelijks zal vergaderen en ten spoedigste verslag zal uitbrengen en die daarenboven zal geroepen zijn de genoemde experimenten te volgen en hieruit de nodige conclusies te trekken.

De belangstelling van verschillende leden ging uit naar het **opbouwwerk**.

Het ontwerp van koninklijk besluit betreffende instellingen voor opbouwwerk werd door onze commissie waar gemaakt en volgt nu de administratieve weg.

De bedoeling is dat aan de initiatiefnemers van het opbouwwerk een aanvangserkenning en een startsubsidie kan worden verleend. De **aanvangserkenning** zou voor maximum 3 jaar gelden, waarop een cycluserkenning van zes jaar zou volgen. De bestaande opbouworganen, waaronder onder meer Heuvelland, zullen dit jaar met afzonderlijk koninklijk besluit worden betoelaagd.

Ook bij het buurthuiswerk wordt door een werkgroep ad hoc gezocht naar de mogelijkheden en ook hier bestaat reeds een ontwerp van koninklijk besluit.

Ik meen echter dat wij verschillende ontwerpen van decreet zullen moeten indienen. Dit om tegemoet te komen aan het verlangen van zeer velen, zoals uitgedrukt ondermeer in de besprekingen rondom het cultuurpact.

De heer De Croo stelt de vragen omtrent de **detachering** uit het onderwijs naar erkende jeugdbewegingen. Het is U bekend dat op ons voorstel thans 120 leerkrachten kunnen ter beschikking gesteld worden. Maar het is duidelijk dat heel dit systeem moet worden herzien. Er moet een nieuwe oriëntatie komen om aan de jeugdorganisatie een reële keuze-mogelijkheid te bieden.

In veel gevallen wensen zij niet uitsluitend op onderwijskrachten beroep te doen maar ook op deskundigen buiten het onderwijs : maatschappelijke werkers, sociologen, psychologen, sociaal pedagogen.

Ik meen dat wij in deze zin de bestaande besluiten moeten ombuigen.

Verschillende Collega's waaronder de dames Verlact, De Backer en Maes, hebben vragen gesteld in verband met de subsidiëring van de grote organisaties voor volksopleiding en met bijzondere organisaties voor gehandicapten en bejaarden.

Ons grote streven bestaat erin — ik heb het reeds gezegd op 11 april — een ontwerp van decreet voor te bereiden, waarbij de lokale organisaties lokaal zouden worden gesubsidieerd, de gewestelijke organisaties langs de provincie, de federaties of agglomeraties, en de nationale organisaties langs het Rijk.

Wat de bijzondere instellingen van volksopleiding betreft, kan ik mededelen dat reeds een vijftiental organisaties van gehandicapten nationaal worden gesubsidieerd en dat hun subsidies tijdens de laatste vier jaar verviervoudigd zijn. Drie nationale organisaties voor bejaarden en verschillende vrouwenorganisaties zijn, zoals de meesten onder U weten, reeds erkend.

De heer Vandewiele stelde scherpe vragen in verband met het sociaal toerisme.

Ook hier staan wij weer voor een ambivalent terrein, dit wil zeggen dat de Minister van Verkeerswezen de voornaamste bevoegdheid ter zake heeft.

Ons departement helpt op drieërlei gebied. Ten eerste, door onze inspraak in het Interdepartementeel **Coördinatiecomité** voor Toerisme, waarin een Vijfjarenplan per provincie wordt voorbereid. Ten tweede, door het terbeschikkingstellen van animatie op sport en cultuurgebied in vakantiehuizen. Ten derde, door het terbeschikkingstellen van kunstwerken aan erkende vakantiehuizen.

De heer Monard stelde pertinente vragen in verband met de vreemdelingen.

Indien wij gastarbeiders voor onze economie vragen, moeten wij op het vlak van cultuur voor deze mensen de nodige inspanningen doen. Concreet heb ik U meegedeeld dat wij van zins waren taal-labo's in te richten, vooral te Brussel. Het lijkt mij vanzelfsprekend dat deze ook tot centra met hoge concentratie van gastarbeiders, namelijk Limburg, moeten worden uitgebreid. Bovendien wordt ernstig gewerkt om in het hartje van Limburg, wellicht te Houthalen, een ontmoetingscentrum voor gast-

arbeiders tot stand te brengen, waar zij hun aandeel in de voortdurende vorming zouden kunnen krijgen.

Mevrouw De Backer stelde belangrijke vragen inzake de mogelijke concurrentie van de culturele centra tegenover de bestaande culturele verenigingen. Verder vroeg zij in hoeverre deze zullen openstaan voor de voortdurende vorming.

Het is duidelijk dat onze culturele centra vooreerst bedoeld zijn voor de voortdurende vorming. Het aspect van de spreiding van de cultuur, zoals ze nu bestaat, moet niet verdwijnen maar toch slechts in tweede instantie komen.

De Commissie voor de Culturele Centra is erom bezorgd dat een zestal ruimten in de culturele centra zouden ontstaan. Vooreerst de ontmoetingsruimten; ten tweede, ruimte voor documentatie en informatie, waar de bibliotheek en de toekomstige mediatheek centraal zouden staan; ten derde, didactische lokalen; ten vierde, ruimte voor creatieve expressie; ten vijfde, plaats voor taalruimte en, ten zesde, ruimte voor de technische uitrusting en voor de directie.

De taak van de functionarissen van de culturele centra is uiteraard een taak van coördinatie en niet van concurrentie.

Daarenboven worden zij benoemd door de beheersorganen van de culturele centra. U weet hoe sterk langs de plaatselijke cultuurraden, het verenigingsleven bij deze beheersorganen betrokken is. Op dit ogenblik kennen wij twee grote vormen van beheersorganen. De ene, zoals het culturele centrum van Turnhout, waar de gemeente zelf beheert en de andere, zoals het cultureel centrum van Waregem, waar het een vereniging zonder winstoogmerk is. Maar in beide gevallen moet dan verzekerd zijn dat het verenigingsleven definitief en op sterke wijze vertegenwoordigd is.

Zo kom ik aan het tweede hoofdstuk, met name de infrastructuur.

Er was kritiek vooral vanwege mevrouw Maes, die van oordeel is dat wij teveel investeren in gebouwen en te weinig in mensen. Ik heb daar vroeger reeds op geantwoord. Het ene moeten wij doen en het andere moeten wij niet nalaten.

Daarenboven mogen wij niet vergeten dat wij voor twee begrotingen staan, met name een gewone en een buitengewone begroting.

De heer Chabert vroeg concreet waar taallabo's zullen worden opgericht. Het is mijn bedoeling deze in te richten in ieder centrum van de Brusselse agglomeratie dat door het Departement voor de Nederlandse Cultuur werd opgericht. Dat zijn er reeds een vijftiental. Wij zullen die uitbreiden tot Limburg, waar een grote concentratie aan gastarbeiders bestaat.

De heer Coens vroeg in hoever de culturele infrastructuur alleen de gebouwen omvat. Hij vraagt zich af of het begrip niet ruimer moet worden gesteld en of ook niet didactisch materiaal, historische

monumenten en zo meer hiertoe moeten gerekend worden. Mijn antwoord hierop is zeer bevestigend. De heer Van Elewyck stelde de vraag te weten welke overheid inzake culturele infrastructuur bevoegd is. Wij moeten een onderscheid maken tussen de verschillende niveau's van ons traditioneel bestuurlijk apparaat. De gemeente komt inderdaad het meest in aanmerking omdat zij het dichtst bij het concrete leven van de bevolking staat. Zij wordt dus voor 60 % gesubsidieerd door het Rijk.

Bepaalde grote projecten worden door de provincie uitgewerkt. Het cultureel centrum te Neerpelt is van de provincie Limburg. Het jeugdcentrum te Oostmalle zal van de provincie Antwerpen zijn, en zo verder. Ook hier wordt gesubsidieerd. Daarnaast zijn er initiatieven die door het Rijk zelf worden genomen. Ik denk aan het Nationaal Vormings-Centrum voor de Jeugd te Dworp, het kasteel van Ham te Steenokkerzeel, Alde Biezen in Limburg, het internationaal cultureel centrum te Antwerpen, en zo meer. Ik hoop dat bij de heer Van Elewyck de gedachte ook voorstaat dat de grote steden, zoals Antwerpen en Gent, volkomen alleen staan met hun culturele infrastructuur, welke door de ganse agglomeratie mede in benutting wordt genomen. Inderdaad moeten maatregelen worden genomen om dit verder uit te werken.

De heren Coens en Calewaert stelden de vraag te weten in hoever de culturele centra concreet werken. Het antwoord is het volgende. Op dit ogenblik zijn vijf culturele centra in gebruik. In zestien gemeenten zijn de bouwwerken volop aan gang. Zes gemeenten hebben hun plannen voorgelegd aan de Commissie voor advies inzake culturele centra. Deze zullen eerstdaags worden goed- of afgekeurd.

In negen gemeenten is men bezig de resultaten van het socio-cultureel onderzoek in concrete plannen om te zetten. In zesentwintig gemeenten is het socio-cultureel onderzoek bezig of uitgevoerd. In honderden gemeenten worden de eerste stappen in die richting gezet.

De planning werd inderdaad gemaakt door de studiegroep voor cultuurbevordering die hieraan van 1963 tot 1965 heeft gewerkt, waarna in 1966 een structuurplan werd opgemaakt. In de meeste provincies is men bezig een eigen planning op te stellen en men kan verwachten dat de bundeling van deze plannen een nieuw globaal structuurplan zou kunnen geven.

Door de heer Van Elewyck is nog de vraag gesteld over de wijziging van de wet betreffende de monumenten en landschappen van 1931. Het is inderdaad zo dat hier momenteel een decreetsvoorstel besproken wordt in de bevoegde commissie. Mijn eigen dienst heeft een decreetsontwerp opgesteld dat aan de Raad van State is overgelegd. Daar wij echter vrezen dat de Raad van State gebruik zal maken van zijn bevoegdheid en, gezien inderdaad wij in het beginstadium staan van een totaal nieuwe sfeer van wetgeving, dit weleens zou kunnen duren, heb ik

geoordeeld dat het beter was dit voorstel van decreet zijn weg te laten gaan in de Commissie — en men is erop ingegaan — om het zo snel mogelijk hier tot bespreking in de algemene vergadering te brengen en intussen te wachten tot de Raad van State met zijn adviezen klaar zou zijn, welke dan een meer fundamentele hervorming van de wet van 1931 zouden kunnen doorvoeren.

Het derde hoofdstuk betreft de sport.

Over sportbeleid werden twee belangrijke interventies gehouden, namelijk door de heren Otte en Verhaegen. Ze hadden betrekking, respectievelijk op de subsidiëring van de plaatselijke afdelingen, al of niet langs de federaties, en op de coördinatie van de sportinfrastructuur.

In de eerste plaats is het duidelijk dat tot vorig jaar de wetgeving inzake werkingstoelagen, alleen aan de nationale federaties toelagen voorzag. Deze konden dan eigenmachtig al dan niet aan de clubs subsidies overmaken.

In 1971 hebben wij voor het eerst sportclubs bij erkende federaties aangesloten onder de vorm van facultatieve toelagen, uitkeringen gegeven omdat het niet mogelijk bleek dit nog te doen op basis van een organiek koninklijk besluit. Vanaf volgend jaar zal het wel mogelijk zijn, omdat wij dit koninklijk besluit hebben overgelegd aan de Hoge Raad voor Sport, Lichamelijke Opvoeding en Openluchtlevens en wij spoedig van hen advies zullen krijgen, waarlangs wij de gewone administratieve weg gaan en hopen dat daardoor deze regeling dit jaar zal kunnen doorgevoerd worden.

Dit betekent geenszins dat wij onze federaties iets zouden afnemen. Dit kan uiteraard onze bedoeling niet zijn, het betekent alleen maar dat wij naast subsidies aan federaties deze ook uitkeren aan de erkende sportorganisaties. Het is duidelijk dat het ook in onze bedoeling ligt aan jeugdorganisaties, die ter zake aan de eisen voldoen, toelagen voor de sportverdienste uit te keren en laat ik zeggen dat het hier gaat over een zeer delicate aangelegenheid die zowel aan het advies van de Sportraad als aan dat van de Jeugdraad moet worden overgelegd.

Wat betreft de coördinatie van de **sportinfrastructuur** is het duidelijk dat wij hier weer staan voor een probleem dat ik met mijn departement alleen niet oplossen kan, omwille van het feit dat een groot deel van de bevoegdheden, namelijk de subsidiëring van de plaatselijke sportinfrastructuur niet behoort tot het departement van Cultuur maar tot dat van Volksgezondheid. Vandaar dat hier overleg nodig is. Verder kunnen wij momenteel niet gaan.

Het is dus nodig dat er een goede coördinatie tussen deze twee departementen zou geschieden.

In verband nog met de Rijkssportcentra is de toestand de volgende: wat de uitbouw van de materiële infrastructuur aangaat, moet ik zeggen dat vanaf mijn ambtsaanvaarding in 1968 er sprake van was, en dat er zekere principiële akkoorden bestonden, om een **super groot** nationaal Rijkssportcentrum

voor het ganse land tot stand te brengen. Ik heb mij hier niet mee akkoord kunnen verklaren en deze supernational optiek omgebogen tot een polyvalent Rijkssportcentrum per provincie en ik kan u zeggen dat op dit ogenblik in vier provincies dergelijk centrum in werking is, namelijk in **West-Vlaanderen**, Brabant, Antwerpen en Limburg en dat het in Oost-Vlaanderen in opbouw is.

En op de tweede plaats dat er gespecialiseerde Rijkssportcentra zouden komen, die op dit ogenblik in een paar provincies bestaan, namelijk in West-Vlaanderen en in Limburg en die in de andere provincies, namelijk Antwerpen, Oost-Vlaanderen en Brabant in voorbereiding zijn.

Ik kan de heer Otte verzekeren dat ik er steeds naar streef om bij de evenwichtige verdeling van de gelden voor de Rijkssportcentra de verschillende provincies op een evenwichtige wijze te voorzien van de nodige structuren, waarbij ik echter ook rekening moet houden met het feit, dat naast de sportinfrastructuur, ik ook de zuivere culturele infrastructuur moet subsidiëren.

Wat de kunsten aangaat, Dames en Heren, werden er belangrijke vragen gesteld door de heer Van Elewyck en de heer Chabert in verband met het operabeleid.

Ik onderschrijf totaal wat ze gezegd hebben. Ik weet dat de heer Van Elewyck een studie in dit verband voorbereidt. Ik kijk er met belangstelling naar uit. Zonder vooruit te lopen op hetgeen deze Vergadering zal beslissen, wil ik nochtans de aandacht vragen voor twee stadsbesturen, deze van Antwerpen en Gent, die ter zake een zo zware inspanning sinds zovele jaren hebben gedaan. Ook aan de leden van deze Vergadering wil ik vragen of wij niet deze zienswijze kunnen bijtreden.

Antwerpen en Gent hebben, dank zij hun grote inspanning, ons cultuurgebied begiftigd met twee belangrijke operahuizen. Ik denk dat ze onvervangbaar zijn en als operahuizen moeten gevestigd blijven. Maar de financiële tussenkomsten, niet alleen van deze gemeenten maar ook van het Rijk en de provincies, zijn zeer ruim. Indien wij de **operacultuur** in stand willen houden dan moeten wij ter zake zeker niet aan „krententellerij” doen. Dan moeten wij de kwaliteit vóór alles hoog houden. Ik stel mij nu deze vraag. Zou het niet nuttig zijn in de volgende lijnen te denken? Ten eerste, het behoud van de twee stedelijke operahuizen onder eigen beheer en met voor beide een vast orkest en koor.

Ten tweede, de gemeenschappelijke exploitatie van te fusioneren artistieke gezelschappen van zangers, die instaat zowel voor de opvoeringen te Antwerpen en te Gent, als voor elders in Vlaanderen in de culturele centra. Het zou een suturele „bovenbouw” zijn die ietwat te vergelijken is met hetgeen de Antwerpse universiteit op dit ogenblik is. Indien onze twee grote steden en de Cultuurraad het met deze zienswijze eens zijn, dan geloof ik dat

wij ter zake een voldoende serieuze inspanning kunnen doen.

De heer Van Elewyck. — U herinnert zich misschien dat ik de mogelijkheid heb voorgehouden om een operastudio, niet te creëren maar te gebruiken, die tot beiden zou kunnen behoren. Maar ik stel voor dat wij dit in zijn totaliteit uitdiscussiëren als de studie klaar is.

De heer Van Mechelen (Minister van Nederlandse Cultuur). — Ik dank U, Mijnheer Van Elewyck. Het enige wat ik met deze voorstellen voorhad, was de aandacht van de beide stadsbesturen en van de Leden van deze Raad hierop te vestigen.

De heer Van Herreweghe. — Gij weet toch dat het Stadsbestuur van Gent akkoord is om ter zake stappen te doen. Wij zijn klaar om dit te aanvaarden.

De heer Van Mechelen (Minister van Nederlandse Cultuur). — Ik stel met vreugde vast, Mijnheer Van Herreweghe, dat ter zake een consensus groeit. En dan zal het niet zo moeilijk zijn om een werkelijke en waarachtige operacultuur tot stand te brengen in Vlaanderen, waarvan Gent en Antwerpen profiteren. En niet alleen zij, maar ook de andere steden.

Het sociologisch onderzoek dat de heer Van Elewyck heeft gevraagd, heb ik aan mijn diensten overgedragen en ik hoop dat zij zeer spoedig zullen antwoorden.

Andere concrete vragen betreffende het **kunstpatrimonium**. — Het is mijn ervaring dat, wanneer men niet één ambtenaar nominaal een opdracht geeft, alles blijft hangen in de plooien van de administratie. De heer Van Lerberghe, adviseur bij mijn departement, is nu belast met de bijzondere opdracht de kaderwet betreffende 's Lands Roerend Patrimonium van 16 mei 1960 van de nodige uitvoeringsmaatregelen te voorzien. Ik hoop dat dit zeer spoedig zal gebeuren.

Een vijfde punt handelt over de internationale culturele betrekkingen. De heer Blanckaert heeft zeer uitvoerig deze problemen besproken, en ik moet hem ten eerste danken omdat hij werkelijk de aandacht van deze Vergadering heeft gevestigd op geheel het Nederlandse cultuurgebied en op de noodzakelijke inspanningen om dit cultuurgebied als zodanig niet alleen te beveiligen en tot ontwikkeling te laten komen, maar ook buiten dit cultuurgebied uit te dragen.

Vlaanderen in de wereld.

Ik meen dat U gelijk hebt wanneer U zegt dat het mogelijk wordt door de nieuwe constitutionele situatie, als het ware regionale akkoorden af te sluiten die door het nationale Parlement moeten worden geratificeerd, maar waarbij de inhoud van deze bilaterale akkoorden duidelijker de stempel zou kunnen drukken van hetgeen onze gemeenschap wenst.

Het ligt in mijn bedoeling om, vanaf 1973, — de cultuurfondsen, alleszins gedeeltelijk, over te hevelen naar de twee cultuurbegrotingen — Franse en Nederlandse cultuurbegroting — opdat nog sterker de eigen klemtoon aan deze akkoorden zou worden gegeven.

Vlaanderen en Nederland.

Onze Voorzitter heeft op 16 maart jongstleden in Den Haag onze nieuwe constitutionele situatie toegelicht en uiteengezet. Ik geloof dat dit zeer veel interesse heeft opgewekt. En dat brengt mee dat wij meerdere initiatieven zullen kunnen nemen.

Nu reeds gebeurt dit sporadisch. Het Limburgs toneel is er een voorbeeld van. Zo pas is het Gemeenschappelijk Unesco Courier tot stand gekomen, dat geregeld zal verschijnen. Het Nederlands is de 13e taal in de wereld. Het Gemeenschappelijk Unesco Courier zal in verschillende landen verschijnen.

Gemeenschappelijke tentoonstellingen onder meer worden ook ingericht. Er zullen ook gemeenschappelijke inspanningen zijn voor vertalingen en ik hoop dat dit alles zal overkoepeld worden door de Academie die voor de taal een zeer belangrijke rol zal kunnen spelen.

Vlaanderen en Frans-Vlaanderen : ik geloof dat de oprichting van een „Maison de la culture néerlandaise” te Rijsel zeer belangrijk zal zijn. Ik zal hierover met mijn Nederlandse Collega van gedachten wisselen. Ik zal zien of deze oprichting gemeenschappelijk zou kunnen geschieden.

In mijn laatste hoofdstuk zou ik mij speciaal tot de dames willen richten.

Inderdaad, verschillende van de vrouwelijke woordvoerders hebben op 2 mei hun bijzondere zorg uitgesproken dat ook in het cultureel werk, in het cultureel bedrijf, de vrouw niet tenvolle aan haar trekken komt. Dit heeft mij de gelegenheid gegeven om hierop nader in te gaan en ik wil U in verband hiermede enkele cijfers geven.

Van de 300 000 jongeren beneden de 18 jaar, die reeds aan het werk zijn, zijn er slechts 180 000 ingeschakeld in het produktieproces. De overige 120 000 helpen thuis, op het landbouwbedrijf, in het handelsbedrijf enzovoort.

Het is duidelijk dat van deze 120 000 het overwegend aantal meisjes zijn en dat de problemen voor hen aanzienlijk groter zijn dan voor de jongens, omdat zij minder contact hebben met hun leeftijdsgenoten. Zij zijn daardoor ook veel minder gemakkelijk te bereiken. Bovendien is de positie waarin zij tegenover hun werkgever — **in casu** hun ouders — verkeren, zo mogelijk nog moeilijker.

Terecht merkte mevrouw Verlact op dat hier de socio-culturele verenigingen een zeer voorname rol te vervullen hebben.

Anderzijds wil ik toch wel even duidelijk stellen dat het niet in mijn bedoeling ligt de voortdurende vorming van de meisjes te splitsen van de voortdurende vorming voor jonge mannelijke werknemers

en de vrouwen als dusdanig als een aparte groep te gaan behandelen. Ik geloof dat dit stadium voorbij is en dat wij naar een integratie moeten gaan, willen wij de emancipatie maximaal realiseren.

Mevrouw De Backer en mevrouw Verlackt hebben daar duidelijk op gewezen, namelijk dat het grootste probleem van de vrouw is dat zij niet voldoende geïntegreerd is in de maatschappij en dat de integratie van de vrouw langs alle wegen moet geschieden, ook langs de cultuur, langs de volwaardige integratie. Welnu, ik meen dat ook die vorming zoveel mogelijk gezamenlijk moet gebeuren, omdat dit een eerste stap is op de weg naar deze integratie. Via deze „gelijke” vorming moeten wij ertoe komen, dat er een mentaliteitsverandering komt, want die is er toch nog steeds niet, waardoor de vrouw ook gelijke kansen van informatie, medezeggenschap en medebeheer krijgt.

Mijnheer de Voorzitter, Dames en Heren, ik heb hiermede getracht op de vele vragen, welke mij op 2 mei werden gesteld, een kort antwoord te geven. Ik ben er mij van bewust dat ik niet tenvolle heb kunnen beantwoorden aan de verwachtingen die in mij werden gesteld om de eenvoudige reden dat, ik heb het reeds gezegd, ik U niet een te hoog tijdrime wil opdringen en wij overigens nog een discussie tegemoetgaan.

Wel meen ik te mogen zeggen dat het geheel van de bespreking en het peil van de gestelde vragen niet oppervlakkig was, maar dat wij werkelijk de grond van de problemen hebben aangeraakt. Dit maakt mij ter zake zeer optimistisch.

Als wij wetenschappelijk en doeltreffend te werk gaan in de Centrale Raad voor het Cultuurbeleid, als wij de nodige adviezen nemen uit het socio-cultureel werk zelve en niet, als Staat, paternalistisch alles zelf willen bedisselen, dan geloof ik dat wij in de mogelijkheid zijn in het eerstvolgende decennium een cultuurbeleid uit te bouwen dat tevens naar de diepte gaat en omvangrijk zal zijn, dat ons **tenvolle** in staat zal stellen de cultuur te democratiseren in de ware zin van het woord, om deze cultuur als een schitterende vlag uit te dragen in Europa en in de wereld. Ik dank U. (**Applaus bij de leden van de meerderheid**)

De Voorzitter. — De heer Coppieters heeft het woord.

De heer Coppieters (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte Collega's, buiten dit debat zou ik toch, namens onze Fractie, er mijn verwondering willen over uiten dat deze bespreking deze namiddag werd gehouden ondanks de vroegere afspraak. De uiteenzetting van de Minister heeft precies één uur geduurd vóór het B.R.T.-debat dat we allen als fundamenteel beschouwen. Het ware derhalve heel wat beter geweest de eerste schikking na te leven, namelijk de repliek van de Minister deze morgen te horen met de behandeling van de eventuele resoluties.

Mijn tweede opmerking betreft de werking van de Raad. Er is meer en meer een pijnlijke tegenspraak tussen de agenda van de Commissies van de Cultuurraad en deze van Kamer en Senaat. Ik vraag uitdrukkelijk dat maatregelen zouden worden genomen door het reserveren van bepaalde dagen. Velen van onze geachte Collega's krijgen voortdurend bijeenroepingen voor commissievergaderingen op zelfde dag en uur, hetzij van het Parlement, hetzij van het Cultuurparlement.

Mijnheer de Minister, bij de aanvang was ik hoopvol gestemd door uw uitspraken over de vrijheid van de cultuuranimatie en over de rechtszekerheid, die ook een financiële zekerheid moet zijn. Ik moet toch verklaren dat U daarbij **één** vraag, die ik namens onze Fractie heb gesteld, ontweken hebt : rechtszekerheid en financiële zekerheid voor wie? Op deze vraag hebt U niet geantwoord ondanks mijn duidelijk betoog. Ik stel U die vraag niet meer, U kan er toch niet op antwoorden. Ik zeg uitdrukkelijk : wij hebben de vrees, dat inderdaad niet voor iedereen financiële zekerheid en rechtszekerheid zal worden geschapen.

Mijnheer de Minister, U heeft gezegd dat wij van de bevoegdheidsafbakening een klaagmuur maken. Het is geen klaagmuur. Het is een muur, dit is één duidelijke lijn van autonomie en culturele ontplooiing. Dát is de betekenis van een scherpe **bevoegdheidsafbakening**.

U hebt verschillende keren de naam van mevrouw Maes genoemd. Zij is, in opdracht van uw eigen Ministerie, naar Engeland. Ik zal dan niet in haar plaats trachten te antwoorden.

De heer De Croo. — Ha, ha, Vlaanderen zendt zijn dochters uit ! (**Gelach**)

De heer Coppieters. — Wij hebben twee voorstellen van resolutie ingediend, **één** van zeer algemene aard en één van meer bijzondere aard.

Ik wil er bij het slot van deze replieken de aandacht op vestigen dat het eerste voorstel van resolutie erop gericht is de totale autonomie van de Cultuurraad te beklemtonen. Dit sluit aan bij de uiteenzetting van Collega Baert.

Het tweede voorstel van resolutie integendeel is van minder algemene aard, maar is evenzeer gericht op een duidelijke afbakening van onze bevoegdheid. In het raam van de zo door de Minister en door alle Collega's geprezen prioriteit, van voortdurende vorming, vooral voor de minstbedeelden, strekt deze resolutie ertoe te bepalen dat de gehele promotie, of zij nu cultureel of sociaal wordt genoemd, zou behoren tot de bevoegdheid van de Cultuurraad.

Mijnheer de Minister, ondanks uw grote aanhef over vrijheid, hebt U ons ter zake geen enkele waarborg gegeven wat de zekerheid betreft, of U ze nu rechtszekerheid noemt of financiële zekerheid, en blijft bij ons de vrees bestaan dat politieke verzuiling ook het cultuurbeleid zal aantasten. (**Applaus op de banken van de Volksunie**)

ORGANISATIE VAN DE WERKZAAMHEDEN

De Voorzitter. — Wat de opmerking van de heer Coppieters aangaande de regeling van onze werkzaamheden betreft, is het inderdaad zo dat in het Bureau van de Cultuurraad was overeengekomen dat we deze voormiddag het antwoord van de heer Minister en de eventuele replieken zouden horen en dat deze namiddag het B.R.T.-debat zou plaatshebben. Bepaalde omstandigheden hebben dat belet. Er was namelijk deze voormiddag in een vergadering van de Vaste Afdeling voor Tewerkstelling en Arbeid van de Kamer van Volksvertegenwoordigers voorzien. De diensten van de Handelingen en van het Beknopt Verslag waren dus niet beschikbaar. Wij moeten er ons trouwens van bewust zijn dat er een algemene vertraging is in het parlementaire werk door het vrij laat tot stand komen van de Regering. Hierdoor hebben de werkzaamheden zich opgestapeld en is de normale werking **én** van het Parlement **én** van de **Cultuur**-raden bemoeilijkt.

Ik neem aan dat wij zo vlug mogelijk, door een samenkomst van de vier Voorzitters, zouden moeten kunnen komen tot een vlotte werkregeling voor de openbare vergadering enerzijds, en ook voor de commissies anderzijds. Ik moge eraan toevoegen dat door de inrichting van de Cultuurraad er heel wat commissies zijn bijgekomen, alhoewel wij deze hebben beperkt, en dat daardoor het werk van elk Parlements lid is verzaamd. Het is dus ook nodig het aantal zittingen van de commissies te vermenigvuldigen.

Wij zullen de problemen die in dit verband rijzen, eerst in het Bureau behandelen om ze daarna, namens het Bureau, op een bijeenkomst van de vier Voorzitters voor te leggen voor bespreking.

Ik geloof dat **daarmede** deze kwestie kan worden opgelost. (**Instemming**)

VOORSTELLEN VAN RESOLUTIE

Drie verschillende voorstellen van resolutie werden ingediend.

Een eerste voorstel van resolutie is ondertekend door de heren Chabert en Calewaert en luidt als volgt : „De Raad,

„Na de mededeling van de Regering en het debat over het algemeen cultuurbeleid te hebben gehoord, „Verzoekt de Regering haar inspanningen voort te zetten om onder meer, door een aangepaste **socio**-culturele politiek, het cultuurbeleid uit te breiden tot alle sectoren van het maatschappelijk leven en aldus tot de ruimste spreiding van de cultuurgoederen en de democratisering van de cultuur te komen;

„**Uit** de wens dat met aanwending van de ruimst mogelijke middelen, onder meer in het kader van de culturele samenwerking met Nederland, de Regering de uitstraling van de Nederlandse cultuur maximaal blijft nastreven;

„Dringt erop aan dat de Regering de versterkte culturele aanwezigheid van de Vlamingen te Brussel verder zou bevorderen”.

Een tweede voorstel van resolutie is ondertekend door de heren Baert, Vanhaegendoren, Coppieters, en Raskin en luidt als volgt:

„De Cultuurraad voor de Nederlandse cultuurgemeenschap,

„Gehoord de mededeling van de Regering betreffende het algemeen cultuurbeleid en het debat daaromtrent,

” Bevestigt zijn wil om over de cultuurpolitiek op het hem door de Grondwet toegewezen terrein autonoom te beslissen;

” Stelt dat hij daarbij van geen enkele staatsmacht, en met name niet van het nationale Parlement, afhankelijk is, noch van enige instantie een onderdeel of emanatie is, doch een eigen grondwettelijke en onaantastbare wetgevende bevoegdheid heeft”.

Een derde voorstel van resolutie, ondertekend door de heren Coppieters, Vanhaegendoren, Raskin en Baert luidt als volgt:

„De Cultuurraad voor de Nederlandse cultuurgemeenschap is van mening dat het cultuurbeleid en de daartoe bestemde kredieten ressorteren onder de bevoegdheid van de Cultuurraden, dit in toepassing van artikel 2, 7 en 8 van de wet van 21 juli 1971.

” Dit beleid sluit in : het totale terrein van de voortdurende vorming, omvattende alle vormen van buiten- en naschoolse vorming en opleiding, en alle vormen van vrijetijdsbesteding voor jeugd en volwassenen.

„Hieruit volgt dat een algemeen beleid volgens een vast plan moet worden gevoerd ten aanzien van de voortdurende vorming, ook indien ze sociale of culturele promotie wordt genoemd”.

Ten einde thans geen debat te hebben over deze verschillende voorstellen van resolutie, zou ik U voorstellen het voorstel van resolutie van de heren Chabert en Calewaert te verwijzen naar het Bureau, daar het een algemene draagwijdte heeft; het eerste voorstel van resolutie van de heren Baert, Vanhaegendoren, Coppieters en Raskin te verwijzen naar de Commissie voor het Reglement, want het gaat over de bevoegdheidssfeer ; en het tweede voorstel van resolutie van de heren Coppieters, Vanhaegendoren, Raskin en Baert in verband met de permanente vorming te verwijzen naar de Commissie voor de permanente vorming.

Is men het daarmee eens? (**Ja**)

Aldus is besloten. Het incident is gesloten.

HERVORMING VAN HET STATUUT VAN DE B.R.T.

— BESPREKING

De Voorzitter. — Dames en Heren, wij vatten thans de bespreking aan over de hervorming van het statuut van de B.R.T.

De heer Swaelen heeft het woord.

De heer Swaelen (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte Collega's, na het algemeen debat over het cultuurbeleid komen wij thans tot een meer concrete bespreking van één der allereerste taken die deze Cultuurraad te wachten staan, namelijk de voorbereiding van een decreet over het statuut van de radio en de televisie in Vlaanderen.

Wij verwachten op dit stuk spoedig een wetgevend initiatief vanwege de Minister van de Nederlandse Cultuur en de C.V.P.-fractie heeft mij opgedragen hier vandaag, ter intentie van de heer Minister en van de Cultuurraad enkele ideeën en voorstellen over dit onderwerp naar voren te brengen. Wij hopen op die wijze het tot stand komen van het ontwerp van decreet te vergemakkelijken en te bespoedigen. Daarom zal ik mij, namens mijn fractie beperken tot de grote lijnen van het probleem en niet vervallen in modaliteiten en details die wellicht later nog het voorwerp kunnen uitmaken van een nadere, meer technische bespreking wanneer wij het ontwerp van decreet zelf ter behandeling krijgen.

Vooreerst wens ik enkele woorden te zeggen over de bevoegdheid van deze Cultuurraad op het gebied van radio en televisie. Voor de C.V.P. — en naar ik hoop ook voor de andere fracties — is deze bevoegdheid zonneklaar. Artikel 2 van de wet van 21 juli 1971 over de bevoegdheid en de werking van de Cultuurraden, vernoemt onder de culturele aangelegenheden bedoeld in artikel 59bis, paragraaf 2, 1°, van de Grondwet uitdrukkelijk onder 6°: „radio-omroep en televisie, het uitzenden van regeringsmededelingen en van handelspubliciteit uitgezonderd”. De Memorie van toelichting van deze wet is eveneens expliciet: „6° Radio-omroep en televisie”: onder deze rubriek dient inzonderheid begrepen te worden het oprichten van instellingen voor radio-omroep en televisie, met uitsluiting van radiotelegrafie en radiotelefonie of andere radio-verbindingen die niet geacht worden te behoren tot het domein van de cultuur zoals door de Grondwetgever bedoeld is; deze instellingen omsluiten alle diensten, ook de technische en administratieve, voor zover ze niet beschouwd worden als gemeenschappelijk voor de twee cultuurgemeenschappen; deze bevoegdheid zal alleszins het recht behelzen om de leden te benoemen van de organen die de uitzendingsinstituten beheren, zoals trouwens reeds bij het ontwerpen van de thans geldende omroepwet van 18 mei 1970 in uitzicht werd gesteld”.

Zowel het verslag van de heer Van Bogaert in de Senaat als dat van de heer Wigny in de Kamer van Volksvertegenwoordigers omlijnen deze bevoegdheid verder en ook de heer Tindemans, Minister van Communautaire Betrekkingen, verduidelijkt tijdens het parlementair debat verschillende malen dat de Cultuurraden onmiddellijk bevoegdheid krijgen over de uitzendingsinstituten van hun taalgebied waarvan zij de structuur en de bevoegdheid bij decreet kunnen bepalen.

Zowel in de commissies als in het openbaar debat was men het erover eens dat de nationale wetgever, tot hij de wet wijzigt, bevoegd blijft voor het Instituut der gemeenschappelijke diensten.

Het hangt af van de nationale wetgever of, wat thans onder het Instituut der gemeenschappelijke diensten ressorteert, aan de uitzendingsinstituten zal worden toevertrouwd.

Dames en Heren, de situatie is dus duidelijk. De Cultuurraad zal zich bij decreet dienen uit te spreken over het statuut — in de brede zin van het woord — dat wij in Vlaanderen wensen te geven aan radio en televisie.

De culturele autonomie houdt in dat dit statuut niet per se hetzelfde dient te zijn als datgene dat door de Cultuurraad voor de Franse cultuurgemeenschap zal worden uitgewerkt voor wat thans de R.T.B. is; anderzijds is het evident dat dit statuut ook niet per se verschillend of helemaal verschillend hoeft te zijn.

De regeling van de regeringsmededelingen en van de reclame op radio en TV blijft behoren tot de bevoegdheid van de nationale wetgever. Ook het door de wet van 1960 opgerichte Instituut der gemeenschappelijke diensten zal bij wet dienen gesplitst te worden. Tevens moet het gemeenschappelijk beheer omschreven worden van de radiodienst in de Duitse taal en van de wereldomroep: dit gemeenschappelijk beheer kan het best worden toevertrouwd aan de beide omroepinstituten die door de Cultuurraden zullen worden opgericht.

In mijn verder betoog zal ik mij houden aan deze quasi-grondwettelijke indeling en mij beperken tot de materies die tot de bevoegdheid van de Cultuurraad voor de Nederlandse cultuurgemeenschap behoren.

De kernvraag die wij moeten beantwoorden, luidt: welk statuut wensen wij in Vlaanderen te geven aan radio en televisie? Houden wij het bij de basisopvatting die in 1960 aanleiding gaf tot het huidige statuut van B.R.T. en R.T.B. of zijn de meningen inmiddels zo grondig gewijzigd dat wij het over een heel andere boeg willen gooien? Om die vraag op te lossen, kunnen wij nagaan wat de ervaring sedert 1960 heeft geleerd en eens in andere vergelijkbare landen gaan speuren naar interessante ideeën. Daarenboven hebben in eigen land meerdere organismen onder meer de Raad van Beheer van de B.R.T. zelf, voorstellen geformuleerd voor de wijziging of verbetering van het huidige statuut.

Het is op grond van al deze gegevens dat wij in het CEPES, in het Algemeen Hoofdbestuur van onze partij en in onze fractie tot een aantal voorstellen zijn gekomen.

Op dit ogenblik is het zo dat het monopolie van alle radio- en TV-uitzendingen is toevertrouwd aan een openbare instelling met rechtspersoonlijkheid, openbare instelling die over een grote autonomie beschikt doch onderworpen is aan een aantal controlemaatregelen vanwege de openbare overheid. Het

voornaamste argument ten voordele van dit systeem, waarvan in 1960 uitvoerig alle voor- en nadelen werden besproken, bestaat er in dat het hier bij uitstek gaat om een gewichtige gemeenschapsdienst, waar het algemeen belang zeer zware eisen mag stellen. De rol en het impact van radio en TV zijn zó allesomvattend en doorslaggevend in onze samenleving, dat de gemeenschap zelf haar verantwoordelijkheid dient op te nemen en dat zij deze media niet mag overlaten aan de willekeur van toevallige groepen. Subsidiar kunnen ook technische argumenten worden ingeroepen voor dit monopolie, onder meer het gering aantal beschikbare golflengten en kanalen. Maar fundamenteel gaat het hier om een politieke optie, een opvatting die men heeft over de rol van de collectiviteit in onze samenleving.

De C.V.P. is van oordeel dat deze optie van 1960 in haar grote lijnen geldig blijft en dat ook nu het monopolie van radio- en TV-uitzendingen moet worden toevertrouwd aan een openbare instelling die tegelijk over een ruime autonomie beschikt tegenover de openbare macht en onderworpen is aan een bepaalde controle vanwege de **cultuurgemeenschap**.

Deze fundamentele optie maakt ons echter niet blind voor een aantal bezwaren die misschien niet inherent zijn aan het systeem, maar die gedurende een twaalfjarige ervaring aan het licht zijn gekomen. Welke zijn deze bezwaren? Ik vernoem er slechts enkele :

1. Algemeen wordt gevoeld dat de B.R.T. te sterk gepolitiseerd is.
2. Een al te stroef personeelsstatuut verhindert elke mobiliteit en zou mede oorzaak zijn van een afnemende creativiteit in beleid en uitvoering.
3. Hetgeen sommigen genoemd hebben een „**ave-rechtse censuur**” wordt veroorzaakt door een onjuiste opvatting over de begrippen „neutraliteit” en „objectiviteit” in de berichtgeving, maar ook **door** de kittelorigheid van drukkingsgroepen, politici en publieke opinie.
4. Vandaar soms een nivellerende grijsheid van de programma's.

De kritiek is scherp, soms terecht en soms ten onrechte en wij moeten pogen al deze bezwaren te ondervangen, voor zover als mogelijk is, in het nieuwe statuut. Maar niet alle gegronde bezwaren moeten ten laste van de structuren worden gelegd. Vergeten wij niet dat er ook andere elementen spelen, bijvoorbeeld, de beperkte financiële middelen waarover de B.R.T. beschikt : de begroting van de B.R.T. bedraagt nauwelijks de helft van het budget der Nederlandse omroepstichting, om maar dat ene voorbeeld te vermelden!

Maar vandaag wil ik mij beperken tot het statuut zelf. Ik sprak zoëven over Nederland, waar wij het stelsel van de zogenaamde zendgemachtigde verenigingen kennen. Dit systeem biedt zeer grote voordelen, onder meer door de grotere vrijheid van

programmering en door de concurrentie en artistieke rivaliteit tussen de zenders onderling.

Het heeft ook nadelen, zoals de Nederlanders overigens vrijuit bekennen, ondermeer in verband met de toewijzing van de zendtijd en bijzonder de verdeling van de zendtijd. Alles bij elkaar lijkt het Nederlands systeem echter zeer aantrekkelijk, en zonder dat wij vinden dat het zomaar bij ons kan worden geïmporteerd, zouden wij een aantal voordelen van dit Nederlandse systeem in het onze willen inbouwen. Ziehier hoe wij voorstellen **tewerk** te gaan. Het huidige statuut van de B.R.T. voorziet reeds dat radio- en televisieuitzendingen aan daartoe erkende verenigingen of stichtingen kunnen worden toevertrouwd. In feite wordt thans zendtijd verleend aan vier soorten gastprogramma's : vooreerst, de uitzendingen van de erediensten; ten tweede, de religieuze of levensbeschouwelijke uitzendingen ; ten derde, de politieke uitzendingen; ten vierde, de sociaal-economische en culturele **gedachtenprogramma's**.

Over de praktische verwezenlijking van de eerste drie soorten programma's kan men eventueel nader spreken bij de behandeling van het ontwerp-decreet, maar daar zouden wij geen essentiële wijzigingen voorstellen. Voor de vierde soort, met name de sociaal-economische en culturele **gedachtenprogramma's**, stellen wij voor een werkelijk ingrijpend experiment te wagen. Op dit ogenblik bedraagt de zendtijd van deze programma's nauwelijks één procent van de totale zendtijd van de B.R.T. Wij stellen voor de zendtijd voor de sociaal-economische en culturele **gedachtenprogramma's** zeer gevoelig uit te breiden. Tegelijk hiermee zouden natuurlijk een aantal van de huidige beperkingen in de programmering moeten worden opgeheven. Ik denk bijvoorbeeld aan de richtlijn dat „geen concrete, aan de actualiteit gebonden partijpolitieke vraagstukken” mogen worden behandeld. Er zouden eveneens ernstige financiële middelen tot hun beschikking moeten worden gesteld.

De kritiek op de **gedachtenprogramma's** zoals wij die thans kennen, is zeer zwaar en mijns inziens terecht. Deze programma's zijn, enkele lofwaardige uitzonderingen niet te na gesproken, over het algemeen saai en weinig genietbaar. Zij leiden aan vele kwalen die voor een groot deel te herleiden zijn tot wat ik zou noemen „een toestand van onderontwikkeling”. Gebrek aan mensen, gebrek aan middelen, uiterst beperkte zendtijd, verbod van medewerking van personeelsleden, eigenaardige uren van de uitzendingen, gebrek aan echte **challenge** of concurrentie enzovoort. Zoals de **economist** Rostow zegt dat voor bepaalde ontwikkelingslanden een minimale takeoff-situatie moet worden geschapen om de overgang naar de ontwikkeling mogelijk te maken, zo menen wij dat alleen een ernstige uitbreiding van de zendtijd en van de middelen aan mensen, techniek en geld, deze **gedachtenprogramma's** uit hun huidige sukkelstraatje kan

halen en hen in een take off-situatie naar hogere kwaliteit brengen.

Mislukt het experiment, dan kan de zendtijd weer worden ingekrompen. Lukt het — wat ik hoop en verwacht — dan kan aan verdere uitbreiding worden gedacht.

De vraag rijst onmiddellijk : aan wie zullen dergelijke uitzendingen worden toevertrouwd? Wie zal optreden als „zendgemachtigde” vereniging? Hoeveel zendtijd krijgt een zendgemachtigde vereniging?

Voor de C.V.P. is het antwoord op die vragen essentieel verbonden met het invoeren van het stelsel zelf. Er kan geen sprake zijn van een automatische toekenning, zonder meer, van zendtijd aan traditioneel gevestigde organismen. Het concurrentieel element moet als het ware worden ingebouwd in het systeem. Naar analogie met wat er in Nederland gebeurt, moet de zendtijd worden verdeeld op basis van objectieve criteria, bij voorkeur het aantal individuele leden dat bij afzonderlijke zendgemachtigde verenigingen vrij is aangesloten door een individuele, controleerbare daad van aansluiting. Zowel de toekenning van de zendtijd als het volume daarvan moeten geregeld door het objectief gegeven van het aantal leden worden gesanctioneerd. Alleen op die manier kunnen wij bereiken wat wij beogen : een prikkel voor de originaliteit en de creativiteit van de programma's. Het spreekt vanzelf dat daarenboven ook normen van kwaliteit, waarheidsgetrouwheid, algemeen belang enzomeer, moeten worden gesteld. Ook hiervoor kunnen wij ons aan de Nederlandse omroepwet inspireren.

De opdrachten 'van dergelijke zendgemachtigde verenigingen kunnen veelvuldig zijn. Ik ga ze hier van meetaf aan niet beperken door slechts één voorbeeld te geven, maar wil toch wijzen op het feit dat deze zendgemachtigde verenigingen een enorme taak kunnen vervullen op het gebied van de duiding van het nieuws. Naast en achter de objectieve nieuwsberichtgeving, die naar onze mening bij de B.R.T. moet blijven berusten, kunnen zij op een geëngageerde en openlijke wijze aan duiding, aan situering en opiniëring doen ten gerieve van de luisteraar of kijker, die op zijn beurt duidelijk weet wie verantwoordelijk is voor dit „nieuws achter het nieuws” en die daarenboven de verschil; lende meningen kan confronteren, zo hij dat wil. Reportages, documentaires, toneelstukken, films : ook dat behoort in onze opvatting tot de expressievormen, tot de mogelijkheden van dit nieuwsoortig experiment dat, naar onze bescheiden mening, ons radio- en TV-bestel grondig kan veranderen.

En wanneer dan straks over een tweede TV-keten die zal worden opgericht, kan worden gesproken, dan mag dit tweede net, naar onze mening, liefst niet uitsluitend aan educatieve programma's worden besteed. Opvoedende programma's moeten, volgens ons, oordeelkundig worden gespreid over de beide netten, zodat het ene net niet automa-

matisch als „ontspannend” en het andere even automatisch als „ernstig”, dus saai, zou doodgeverfd worden. Naar analogie met wat er in Zweden en zelfs gedeeltelijk in Frankrijk en Duitsland gebeurt, zou men een zekere vorm van interne concurrentie, bijzonder op artistiek en creatief gebied, kunnen organiseren tussen de beide netten. Ook de gastprogramma's zouden dan over de beide netten worden verdeeld.

Op die wijze kunnen wij, met behoud van het algemeen monopolisch stelsel en van het karakter van openbaar nut van de omroepinstelling, een dubbel circuit van wedijver en gezonde emulatie inbouwen, enerzijds tussen de twee TV-ketens en anderzijds tussen de zendgemachtigde verenigingen.

Onze fractie meent, met dit voorstel een bijdrage te leveren tot het debat dat in deze Cultuurraad moet leiden tot een nieuw en beter decreet over het omroepbestel.

Ik zou eveneens, in het kader van dit beknopt betoog, drie problemen willen behandelen die eveneens bij het nieuw omroepstatuut ter sprake komen. Minheer de Minister, U hebt in uw algemene uiteenzetting gesproken over uw intentie om spoedig over te gaan tot de oprichting van een ruime programmaraad bij de B.R.T., die de raad van beheer zal hebben te adviseren over de wensen van de kijkers zoals deze in brede kring leven. Onze fractie steunt U met dit plan en hoopt dat U deze raad zo zult weten samen te stellen dat hij tegelijk representatief en doeltreffend is, en dat hij de raad van beheer werkelijk zal kunnen voorlichten over wat echt leeft bij de brede lagen van het luisterend en kijkend publiek.

Wij hebben geen behoefte aan een pompeuze raad die alleen maar als „window dressing” fungeert, maar aan een levende groep van mensen die begaan zijn én met de kwaliteit én met de populariteit van de uitzendingen en die echt wat weten te zeggen namens de concrete levende mensen van Vlaanderen, die naar de radio luisteren en naar de TV kijken.

Vervolgens moet in dit debat ook een woord worden gezegd over de objectiviteit van de berichtgeving in radio en televisie. Gelet op de enorme invloed die van deze media uitgaat, moeten inderdaad alle waarborgen worden genomen om deze objectiviteit zo veilig mogelijk te stellen. Maar in onze geest kan en mag deze verhoogde waarborg niet liggen in een verhoogde inmenging vanwege de Regering. Zowel de theorie van de politieke wetenschap als de ervaring in eigen land en in vele andere landen, leren ons dat een grotere controlebevoegdheid van de uitvoerende macht fataal leidt naar misbruiken en dus het omgekeerde resultaat oplevert van wat men oorspronkelijk en eigenlijk wou bereiken. De verantwoordelijkheid voor de objectiviteit van de berichtgeving moet, ik zeg niet uitsluitend, maar in de eerste plaats berusten bij de journalisten zelf. Wat er dus dient te gebeuren, is een aanpassing van de huidige structuur van de nieuwsdiensten in de

B.R.T. en het invoeren van het recht op rechtzetting vanwege de particulieren. Wat eveneens dient te gebeuren in het invoeren van een statuut van B.R.T.-journalist. Wat ook nog dient te gebeuren, is de oprichting van een „Ere-raad” bestaande uit journalisten en wellicht ook uit enkele personaliteiten uit de milieus van de communicatiewetenschappen.

Deze ereraad zou zich adviserend kunnen uitspreken, zowel op vraag van een journalist als op verzoek van de directie van de omroep, telkens wanneer een klacht of betwisting ontstaat over de objectiviteit der informatie of wanneer men disciplinaire maatregelen zou overwegen wegens het overtreden van de regels der deontologie.

Ten slotte nog enkele woorden over de beheersorganen van het nieuw op te richten instituut. Aan het hoofd van de nieuwe openbare instelling dient een Raad van Beheer te staan die gemachtigd en uitgerust is voor zijn zware taak. Over de modaliteiten kunnen wij later nog verder praten, maar volgens ons moet het nu reeds vaststaan dat deze Raad van Beheer integraal moet verkozen worden door de Cultuurraad, volgens het stelsel van de evenredige vertegenwoordiging. Het ontwerp van cultuurpact geeft trouwens de bedoeling van de ondertekende partijen op dit stuk zeer duidelijk aan.

De voordracht van de kandidaten-beheerders dient volgens ons te geschieden, deels door de op te richten Centrale Raad voor het Cultuurbeleid, in de plaats van een reeks organisaties die thans belast zijn met het voordragen van kandidaten, en deels door de Cultuurraad zelf, met dien verstande natuurlijk dat de Cultuurraad de hoffelijkheid zou moeten opleveren om niet uitsluitend kandidaten die hijzelf voordroeg, te benoemen.

Last but not least is er de kwestie van de onverenigbaarheden voor de leden van de Raad van Beheer. Wij stellen voor dat er een onverenigbaarheid zou bestaan voor de volgende personen :

Ten eerste, lid van de Cultuurraad;

Ten tweede, provinciegouverneur, lid van de Bestendige Deputatie, burgemeester of schepen van een gemeente met meer dan 30 000 inwoners, voorzitter of lid van een federatie- of agglomeratiecollege ;

ten derde, vast personeelslid van de B.R.T.;

ten vierde, werkgever, beheerder, of werknemer van een instelling die hoofdzakelijk zoniet uitsluitend dag- of weekbladen uitgeeft;

ten vijfde, beheerder, vennoot of werknemer van een onderneming die diensten verleent ten laste van de buitengewone- of investeringsbegroting van de B.R.T. ;

ten zesde, beheerder, vennoot, personeelslid van een advertentie- of reclamebedrijf.

Dames en Heren, met dit laatste concrete voorstel heb ik de eer een belofte in te lossen die vele maanden geleden in de Kamer van Volksvertegenwoordigers werd gedaan door onze fractie. Ik hoop dat

ook hiervoor een meerderheid zal te vinden zijn in deze Cultuurraad en dat het, als klein onderdeel van een grote, vernieuwde wetgeving over het omroepbestel, spoedig in een decreet zal worden omgezet. *(Handgeklap bij de leden van de Christelijke Volkspartij)*

De Voorzitter. — De heer Calewaert heeft het woord.

De heer Calewaert. — *(op het spreekgestoelte).* — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte Collega's, het heeft belang in deze Cultuurraad het probleem van Radio en Televisie te onderzoeken omdat wij ons wel bewust zijn van het feit dat Radio en Televisie als communicatiemediën in de gemeenschap een steeds belangrijker rol beginnen te vervullen.

Daarom is het ook nodig dat wij ons niet beperken tot de louter formele aspecten als gevolg van de culturele autonomie, maar dat wij ons eveneens dienen te buigen over de rol van de Radio en de Televisie in de moderne gemeenschap.

Pas dan zullen wij in staat zijn een antwoord te geven op de vraag of de B.R.T. al dan niet haar rol behoorlijk vervult in onze gemeenschap.

Radio en Televisie hebben zich niet alleen ontwikkeld tot de meest massale informatiemediën maar tevens als zeer machtige wapens in de socio-politieke en culturele strijd tussen diverse politieke en geestelijke stromingen.

De vraag is dus : welke is de opdracht van de Radio en deze van de Televisie waarbij ik even de rol en de functie van Radio en Televisie vergelijk met deze van de geschreven pers.

Het is een feit dat de gesproken en visuele pers vrijwel onmisbaar geworden is zowel voor een brede verspreiding van berichten, standpunten, denkbeelden, filosofieën en ideologieën bij alle sociale klassen en groepen als voor de personificatie van de macht. Het is dus nodig dat wij ons over haar rol bezinnen, maar dat wij ook de grenzen van haar functie zouden bepalen.

Mijnheer de Voorzitter, in een democratische Staat van het Westerse type is het pluralisme van de informatiemediën, zoals het pluralisme van de politieke partijen volgens ons een fundamenteel element van het pluralisme van het regime zelf.

Uiteraard wordt de geschreven pers in onze gemeenschap niet gemonopoliseerd door de Staat. Zij berust op de vrije onderneming.

Theoretisch althans, en ik leg de nadruk op „theoretisch”, bestaat haar essentieel nut in het mogelijk maken de verscheidenheid van ideologieën, geestelijke stromingen of opinies kenbaar te maken of tot uiting te brengen.

In ons land, zoals trouwens in gans het Westen, is de pers echter georganiseerd overeenkomstig het kapitalistisch systeem zodat de informatiemacht bepaald wordt door de economische macht.

Dit is echter veel minder het resultaat van de eigendom van de ondernemingen dan van de **exploitatievoorwaarden** van het krantenbedrijf in de huidige maatschappij.

Zowel de grote volkspartijen als de vakorganisaties beschikken over financiële middelen. Maar aangezien de zuiver kapitalistisch ingestelde concurrentie, dank zij de reclamefondsen, haar bladen aan minder dan de kostende prijs kan verkopen, zijn progressief georiënteerde persondernemingen bezwaarlijk in het leven te houden.

Uiteraard zullen de advertentiefondsen veel meer afvloeien naar conservatieve kranten dan naar persorganen die progressief zijn ingesteld.

Indien van overheidswege niet in dit proces wordt ingegrepen, zal verdere mogelijkheid tot pluralisme en verscheidenheid verdwijnen ten voordele van enkele oligopolies die binnen de Staat over een enorme ondemocratische macht zullen beschikken. De recente technische ontwikkeling waardoor de infrastructuur slechts door grote ondernemingen kan bekostigd worden en de op de grote massa gerichte reclame werken deze concentratie in de hand.

Daarom verheugen wij ons over de verklaring van Minister Anseele verleden week tijdens een **informatievergadering** gedaan, vergadering waaraan deelgenomen werd door de dagbladuitgevers. „De persvrijheid stelt de grootste problemen en dat is in de meeste landen zo — aldus Minister Anseele. Zelfs Zwitserland, dat zeer terughoudend is ten overstaan van Staatshulp aan particuliere bedrijven, heeft besloten hulp te verlenen aan de pers. Deze hulp — aldus de Minister — mag niet beperkt blijven tot voorkeurtarieven, maar moet een globale steun zijn”.

Het is inderdaad zo dat een globale steun aan de geschreven pers voldoende waarborgen zou kunnen bieden voor de vrijwaring van de verscheidenheid van mening. De bevolking heeft het recht dagelijks de verschillende argumenten van sociale, economische en politieke conflicten en de betrokken strekkingen te leren kennen.

Dat, naar ons inziens, fundamenteel recht komt in het gedrang wanneer enkel grote groepen hun standpunt zonder ernstige tegenspraak kunnen opdringen.

Het is dus — en dit om de precieze betekenis van radio en TV in onze optiek te beschrijven en duidelijk te stellen — van het allergrootste belang dat in onze gemeenschap het kapitalistisch systeem, waarop de geschreven pers berust, gecorrigeerd en aangevuld wordt door een systeem dat niet het verwezenlijken van winst tot doel stelt. Ik geloof dat dit zeer duidelijk moet gezien worden naast het op vrije economie gesteunde dagbladwezen tegenover de andere massamedia, die radio en TV zijn.

Die opdracht is inderdaad voorbehouden aan radio en TV die, georganiseerd als openbare dienst, de gebreken van de kapitalistisch ingestelde geschreven

informatiemedia moeten weten te compenseren. Want, radio en TV, als openbare dienst, betekenen : 1° niet gebonden zijn aan een bepaalde ideologische strekking; 2° niet financieel gebonden zijn zoals de kranten dat op dit ogenblik zijn.

Ongetwijfeld is dat de bedoeling geweest van de wetgever wanneer hij in artikel 28, 1°, van de wet van 15 mei 1969 bepaalde — en ik citeer — : „ De nieuwsuitzendingen van elk der instituten worden gehouden in een geest van strenge objectiviteit en zonder voorafgaande censuur van de regering”.

Hier is sprake van nieuwsuitzendingen zodat de overige uitzendingen dus niet onderworpen zijn aan de bovenstaande voorschriften. Zij mogen alleen niet strijdig zijn met de wet, het algemeen belang, de openbare orde, de goede zeden en mogen evenmin een inbreuk betekenen tegen de eerbied van andermans overtuiging of tegen een vreemde Staat. In een democratisch ingerichte Staat waar, zoals in ons land, geen filosofische, godsdienstige of ideologische meerderheid bestaat, maar in werkelijkheid grote groepen van minderheden, mag logischerwijze verwacht worden dat alle stromingen aan bod komen.

De ervaring heeft ons echter geleerd dat dit geenszins het geval is geweest.

Het is dan ook nodig dat wij even een balans zouden opmaken. Wij hebben, geachte Collega's, de ervaring van het N.I.R. achter de rug en wij hebben nu de ervaring gehad van de B.R.T. Laten wij dus van dit debat gebruik maken om te trachten een balans op te maken.

In de eerste plaats is er wat ik zou willen noemen het falen van de B.R.T. Eigenlijk moet hier de nogal brutale vraag worden gesteld of de Vlaamse radio en televisie de neiging van een groot deel van de geschreven pers, hetgeen politiciologen beschouwen als de „**cretinisering**” van de communicatiemedia, wel heeft bevochten, of voor zijn minst in evenwicht gehouden door de bevolking de elementen van een werkelijke cultuur te verschaffen dank zij de uitzonderlijke technieken waarover wordt beschikt. Op deze vraag is, het spijt mij, het antwoord duidelijk negatief. Noch radio noch televisie vallen op door een **critische** programmapolitiek, maar vertonen duidelijk de kenmerken van behoudsgezinde, traditionalistische, ik zou zeggen gescleroseerd ingestelde communicatiemiddelen.

Het spijt me te moeten zeggen dat het verschil in vele opzichten met de R.T.B. op dit stuk opvallend is. Er dringt zich een onderzoek naar dit verschijnsel op. Het is inderdaad merkwaardig dat een openbare instelling zoals de B.R.T. een identieke **programmatie-** en **informatiepolitiek** voert als de rechtse pers in Vlaanderen. Ook ons instituut van de Nederlandstalige uitzendingen tracht in de mate van het mogelijke te vermijden belangrijke controversiële of zogeheten taboe-onderwerpen te behandelen. Vanzelfsprekend zou men, uitgaande van een ideologische analyse, hier kunnen spreken van de **supra-**

structuur en de infrastructuur die de ene de andere beïnvloedt. De B.R.T. schijnt inderdaad als voornaamste grondregel te aanvaarden dat de aandacht van het publiek dient afgeleid te worden van belangrijke filosofische en ideologische vraagstukken en van sociale, economische en internationale problemen, ten einde beter de nationalistische en traditionele waarden te kunnen verdedigen.

Ik zal dit, geachte Collega's, even illustreren met een voorbeeld. Als een reporter van de B.R.T. gezonden wordt naar Vietnam, dan is het logisch dat wij verwachten: informatie op het politieke en het militaire vlak. Dat is het minste wat wij verwachten kunnen van een dergelijke zending. Welnu, wanneer dit is gebeurd, dan zijn wij allemaal, luisteraars en kijkers, vergast geworden op een feestelijke uitzending in verband met de Vietnamese Thet-feesten. Dat is het enige wat wij als echo kregen daar waar een journalist speciaal naar Vietnam werd gestuurd om de toestand in dat deel van de wereld te gaan onderzoeken.

Het is opvallend dat de werkelijke belangrijke problemen niet of bijzonder zelden aan bod komen. Wanneer een journalist de moed opbrengt deze wel te behandelen, dan komt er onmiddellijk heibel. Bovendien komt de vrijzinnige en socialistische strekking niet aan haar trekken. Integendeel, komt herhaaldelijk in informatieve programma's een onbetwistbare agressiviteit ten overstaan van de filosofische en ideologische vrijzinnigheid tot uiting. Het is ontelbare malen gebeurd dat de **B.R.T.-hiërarchie** beslist heeft dat geen aandacht zou worden besteed aan socialistische manifestaties met een nationaal karakter. Ik wil hier ook een voorbeeld van geven dat zich onlangs heeft voorgedaan. In verband met het Congres van de socialistische mutualiteiten werd in de R.T.B. niet zomaar een beeld gegeven van dit Congres maar werd één van onze Collega's gehoord betreffende de problemen die daar werden behandeld.

Welnu, in de B.R.T. schijnt men dit Congres niet gekend te hebben. Toen onlangs een studiedag werd georganiseerd getiteld „De anticonceptieve maatschappij” in het Congressenpaleis te Brussel, in aanwezigheid van een duizendtal personen, dan moest de B.R.T. telefonisch worden gewaarschuwd dat er daar toch ergens in Brussel iets gaande was. Welnu, ik geloof dat wij met een zeer duidelijk omschreven woord — ik verontschuldig me dat ik het in de Cultuurraad voor de Nederlandse cultuurgemeenschap met een Franse uitdrukking moet doen — moeten spreken van een erge „esprit de clocher”. Ik wens thans kort enkele van deze aspecten van het probleem te behandelen en in de eerste plaats dan de informatie, en er onmiddellijk bij te voegen, dat mijn geachte Collega, de heer Raemaekers een woord meer over de wet zelf zal zeggen straks en de heer **Geldolf** de informatie zal bespreken op zijn beurt. Het is duidelijk dat de huidige B.R.T.-leiding een ontzettende vrees vertoont voor nieuwigheden en

aanpak. Bovendien voert zij een informatiebeleid dat er ontgensprekelijk op gericht is het publiek in slaap te sussen terwijl het juist nuttig zou zijn het van belangrijke binnenlandse en buitenlandse problemen bewust te maken. Van enige opvoeding tot kritisch denken, en dit is dan toch de voornaamste opdracht is er natuurlijk en in die omstandigheden van kritisch denken geen sprake. De algemene directie van de B.R.T. heeft zich in aangelegenheden zoals **elektriciteits-** en gasbedeling, economische structuren, Vietnam, echtscheiding, abortus en dergelijke, bijzonder weinig informatief getoond. Het is, Mijnheer de Minister, een open geheim dat sedert jaren een gespannen verhouding bestaat tussen de redacties van radio en televisie enerzijds, en de hogere B.R.T.-hiërarchie anderzijds. Het is evenmin een geheim te verklappen dat zich in de informatiedienst regelmatig incidenten voordoen omdat de totaliteit — ik onderstreep de totaliteit — van de B.R.T.-journalisten van alle strekkingen de neutraliteit en de objectiviteit van de berichtgeving in alle omstandigheden willen vrijwaren. Onlangs nog vonden de journalisten het werkelijk genoeg om bepaalde politieke personaliteiten naar voren te schuiven. Zij verzetten zich tegen dergelijke manipulaties en maakten zelfs gebruik van hun stakingsrecht. Het gevolg is geweest dreigen met sancties en het effectief toepassen van sancties. Herhaaldelijk is het gebeurd dat de algemene directie kritische en objectieve informatie wilde verhinderen wanneer dit niet paste in haar politieke opvatting. In dit verband wensen wij van de gelegenheid gebruik te maken de B.R.T.-leiding te waarschuwen dat wij niet lijdzaam zullen toekijken hoe zij thans maatregelen in overweging neemt om het onderzoek over de kabeltelevisie in een verdacht daglicht te stellen omdat hierbij volgens haar oordeel een bepaalde ideologische strekking tot uiting zou zijn gekomen.

Tweede punt : de algemene programmatie. Niet alleen op het vlak van de informatie heeft de B.R.T. zich niet weten te ontwikkelen tot een waarachtig forum met eigen pluralistische methodes, ook op andere programmavlakken heeft het Instituut zich langzamerhand getransformeerd tot een totaal eenzijdig georiënteerd communicatiemiddel dat iedere echte confrontatie van de onderscheiden in de gemeenschap levende opvattingen tracht te verhinderen. Wanneer zal eindelijk worden begrepen, geachte Collega's, dat het er niet op aankomt de kijker of luisteraar opgesloten te houden in een universum van een bijzonder laag intellectueel niveau, hem onder te dompelen in een kunstmatige sfeer om hem zo af te leiden van de belangrijke problemen, om zijn aandacht af te leiden precies van datgene waarop zijn aandacht moet worden gevestigd, de problemen waardoor hij kritisch zou leren denken en een eigen oordeel zou kunnen krijgen.

De heer De Croo. — Dát is een liberale visie.

De heer Calewaert. — Als derde punt is er het beheer als openbare dienst.

Ik zal straks op uw liberale visie terugkomen en dan zal U dat niet meer uitroepen zoals nu.

Wij hechten een bijzonder belang aan de steeds toenemende privatisering, ook op het interne vlak. Voor de produktie van haar programma's doet de B.R.T. een steeds groter beroep op buitenstaanders en privé-firma's. Dit verschijnsel neemt dergelijke afmetingen aan dat men haast mag spreken van een „gemengde parastatale”. Een zeer beperkt aantal cineasten verdient jaarlijks ettelijke miljoenen aan erelonen met opname van programma's. Montage en sonorisatie gebeuren praktisch volledig in privé-bedrijven, terwijl de eigen technische installaties niet of onvoldoende worden aangewend.

De heer De Croo. — Wiens fout is dat?

De heer Calewaert. — Bepaalde programma's worden zelfs in hun totaliteit geproduceerd door particuliere firma's, zoals de programma's „Hier spreekt men Nederlands” en „Première Magazine”. Dát allemaal in een instelling van openbaar nut die over eigen technici, die over eigen lokalen, over eigen toestellen, over eigen middelen beschikt.

De heer De Croo. — Daar moet de Raad van Beheer voor zorgen.

De heer Calewaert. — Deze privatisering is des te meer onaanvaardbaar, omdat zij bovendien gepaard gaat met monopoliesituaties die in een vrije economie vanzelfsprekend onduelbaar zijn. Vervoer van materialen, bouwen van decors enz. . . wordt reeds sedert jaren aan één of slechts enkele ondernemingen toevertrouwd. Beroep op mededinging is een begrip dat men op het Flageyplein absoluut niet schijnt te kennen.

Mijnheer de Minister, alleszins zou het ons bijzonder nuttig schijnen een antwoord te bekomen op volgende concrete vragen.

Ten eerste, kunt U ons het bedrag van de sommen tijdens de laatste drie jaren opgeven, door de Vlaamse televisie besteed aan opdrachten van privé-ondernemingen of personen?

Ten tweede, kunt U ons het aantal lokalen opgeven die in de B.R.T.-gebouwen worden bezet door niet-personeelsleden en door hen regelmatig in hun kwaliteit van leveranciers worden betrokken? Alleszins ligt het besluit voor de hand. De B.R.T. beschikt over personeel voor grafisch werk, voor montage, voor sonorisatie, terwijl tevens de materiële voorzieningen aanwezig zijn. Hetzelfde geldt voor cineasten, decors, gebouwen en vervoer. Waarom worden dan in een zo overheersende mate het werk en de leveringen buiten het huis aanbesteed? Waarom worden bovendien in deze privatisering werkelijke feitelijke monopolies in het leven geroepen? In Vlaanderen noemt men dat een „kappelletjespolitiek”.

Mijnheer de Minister, bovendien zou ik' even uw aandacht willen vestigen op het probleem van de sluikreclame in radio en televisie.

Inderdaad, na de vier vaststellingen betreffende manipulatie en deformatie van de berichtgeving, programmatie van zeer middelmatig gehalte, privatisering en heersende wantoestanden, is een nieuw probleem ontstaan, met name dat van de sluikreclame.

Als ik mij niet vergis, werd op dat stuk onlangs een initiatief genomen of is een initiatief ter sprake om daarover een parlementaire enquête te vragen.

De heer De Croo. — De heer Grootjans heeft dat gedaan.

De heer Calewaert. — Hij heeft daar inderdaad over gesproken.

Zolang geen diepgaand onderzoek heeft plaatsgegrepen kunnen wij geen voorbarige conclusies trekken. Ik wilde toch, in dit verband, even wijzen op wat zich onlangs in Frankrijk heeft voorgedaan. Het is misschien dat Franse voorbeeld dat de heer Grootjans heeft geïnspireerd, waar inderdaad een Senaats- en Kamercommissie werden belast met het onderzoek naar de sluikreclame, maar ook — en dat wordt in de pers, wanneer daarover verslag wordt uitgebracht, wel eens vergeten — over de interne toestand in de O.R.T.F.

De heer De Croo. — Sabena, Lijfrentekas, Gemeenkrediet.

De heer Calewaert. — De besluiten van dit onderzoek werden neergelegd en U kan er kennis van nemen via de pers, in twee lijvige rapporten waarin de structuren en de organisatie van de Franse radio en televisie grondig werden geanalyseerd. Deze rapporten werden bijna volledig in de pers gepubliceerd. Persoonlijk kon ik daarvan kennis nemen via *Le Monde*.

Het verslag *Diligent* handelt hoofdzakelijk over de sluikreclame. Maar het verslag *Le Tac* handelt slechts voor een deel over de sluikreclame doch handelt voor een groot deel over de interne toestand in de O.R.T.F. Er is een grote gelijkenis waar te nemen met de toestanden die in de B.R.T. heersen. Aldus wordt in het rapport *Le Tac* vastgesteld — en het is bijna de letterlijke vertaling — dat de Franse omroep een geblokkeerde gemeenschap is, zowel wat haar samenstelling als haar inspiratie betreft.

Daar waar gesproken wordt over „les féodalités” zou ik het reeds gebruikte woord „kapellekenspolitiek” willen aanhalen. Het gaat hier over kleinere en grotere groepen mensen die elkaar wederzijds steunen in de behartiging van persoonlijke belangen. Is het niet zo dat in de B.R.T. reeds jarenlang steeds dezelfde mensen de amusementsprogramma's produceren, presenteren en animeren, om het in het behoorlijk Nederlands uit te drukken? (**Gelach**)

Is het dan niet nuttig even na te gaan en te zien of het niet inderdaad zo is? Hier gaat het altijd om losse medewerkers. Een soortgelijke redenering geldt vanzelfsprekend niet alleen voor de O.R.T.F. maar eveneens voor de B.R.T.

Volgende vragen kunnen worden gesteld. Zijn de structuren niet erg verstard? Kan er sprake zijn van een open bestel en een politiek van vernieuwing? Wie neemt de verantwoordelijkheden op? Die vragen en de antwoorden daarop wijzen steeds in één richting : de directeur-generaal en zijn naaste omgeving waar alle beslissingsmacht convergeert.

De heer Schiltz. — En de Raad van Beheer?

De heer Calewaert. — Het is niet te ontkennen dat onder het kaderpersoneel een werkelijke algemene malaise heerst.

De indruk is duidelijk. Er is geen doorstroming van de basis naar de top van de pyramide.

Het gevolg daarvan is vanzelfsprekend, dat tenslotte iedereen zich in zijn eigen wereldje gaat opsluiten en van alle verfrissende initiatieven afziet.

Indien ik lang bleef stilstaan bij interne toestanden in de B.R.T., dan is dit om drie zeer bepaalde redenen.

Ten eerste, acht ik het nodig het klimaat van „**affaires**” duidelijk aan de kaak te stellen, alvorens het gans de B.R.T. aantast.

Ten tweede, een herziening van de omroepwet heeft slechts zin en betekenis wanneer rekening wordt gehouden met de opgedane ervaringen en duidelijk de besluiten getrokken worden uit het verleden.

Ten derde, zekere drukingsgroepen, Mijnheer Vanderpoorten, zouden gebruik kunnen maken — eerder nog misbruik maken — van de heersende wantoestand om de B.R.T. als openbare instelling te ontmantelen en vervolgens de audio-visuele communicatiemediën te onderwerpen aan de **privé**-belangen.

Als socialisten willen wij dergelijke poging verhinderen, Mijnheer Vanderpoorten.

De heer Vanderpoorten. — Waarom richt U zich tot mij?

De heer Calewaert. — Ik spreek uitdrukkelijk tot U omdat U daar straks hebt gezegd dat het een liberale actie was.

De heer Vanderpoorten. — Dat was ik niet, Mijnheer Calewaert, dat was de heer De Croo.

De heer Calewaert. — Dan verontschuldigt ik mij, Mijnheer Vanderpoorten, doch vind het jammer dat de heer De Croo juist op dit ogenblik de zaal heeft verlaten.

In elk geval en dit derde punt is essentieel, willen wij als socialisten die poging verhinderen maar wij achten nodig dat de bestaande toestand met open ogen wordt bekeken.

Hoe zien wij ten overstaan van de kritiek die wij menen te moeten uitbrengen, de toekomst?

Welke zijn de essentiële beginsel'en die van socialistisch standpunt uit moeten worden geëerbiedigd? Mijnheer de Minister, mag ik even aan onze stellingname herinneren — ik had de gelegenheid reeds bij een debat over de B.R.T. in de Senaat die vier punten te vermelden — het zijn die welke door het Socialistisch Instituut voor Radio en Televisie in verband met de herziening van de wet van 18 mei 1960, worden vooropgesteld.

Het is, ten eerste, onmiddellijke invoering van het filosofisch en ideologisch evenwicht in de Raad van Beheer op alle beslissingsniveaus en het geheel van het personeelkader; ten tweede, verruiming van de inspraakmogelijkheden der kijk- en luistergemeenschap door uitbreiding van de Raad van Beheer en vernieuwing van de voordracht- en aanstellingsprocedure voor de leden.

Ten derde, instelling van een college van directeurs als hoogste uitvoeringsorgaan onder het gezag van de Raad van Beheer: de voorzitter van dit college wordt voor maximum vier jaar gekozen en vervult tevens de functie van topambtenaar.

Ik verwijs naar onze universiteiten bijvoorbeeld waar men bij de wisseling van rectoren nooit anders dan baat heeft gevonden.

Ten vierde, uitbreiding van de zendtijd toegewezen aan zendgemachtigde verenigingen die instaan voor het totaalprogramma dat alle programmasoorten en alle materies omvat, die buiten alle voorgeduide uitzendingen op eigen aansprakelijkheid verzorgen en die een beroep kunnen doen op de technische en artistieke medewerking van het kaderpersoneel. En hier wil ik even zien in hoeverre de voorstellen geformuleerd door de heer Swaelen met deze formulering van het Socialistisch Instituut overeenkomen. Ik geloof dat zijn voorstellen verder gaan dan de onze.

Ziedaar de vastgelegde punten die te uwer kennis gebracht worden.

De toepassing van deze regelen zou reeds een belangrijke versoepeling betekenen en een grotere doorstroming mogelijk maken.

Op 3 mei 1972 — zeer recent dus — heeft de Algemene Centrale der Openbare Diensten in de grote lijnen eenzelfde standpunt ingenomen.

Essentieel daarbij is dat de B.R.T. moet zijn een openbare instelling met rechtspersoonlijkheid, waarbij iedere vorm van commerciële omroep uitgesloten wordt.

Gewezen wordt op de culturele autonomie en het cultuurpact met als gevolg een zover mogelijk doorgedreven, maar functioneel verantwoorde, splitsing van de technische en administratieve diensten waarvan het eigendomsrecht aan de omroepinstituten dient overgedragen te worden.

Materies die beide instituten aanbelangen dienen in gemeenschappelijk overleg beheerd te worden. Hieronder worden geciteerd : de werelduitzen-

dingen, de uitzendingen in de Duitse taal, de symfonieorkesten, diensten gebouwen, klimaatregeling, straalverbinding enz..

Daarbij wordt de nadruk gelegd op het feit dat alleen de omroepinstituten materiaal voor de uitzendingen mogen verhuren, verkopen, reproduceren, verspreiden, publikaties uitgeven die betrekking hebben op uitzendingen of uitzendingsreeksen. Vanzelfsprekend komen de inkomsten die hieruit voortspruiten toe aan de instituten.

Alleszins moet ons inziens privatisering belet worden.

Aan de representatieve werknemersorganisaties dient het recht op controle op alle niveaus te worden toegekend.

Het komt ons voor als vanzelfsprekend dat de gemeenschap exclusief moet beschikken over de middelen om de radio- en televisieuitzendingen te realiseren.

Wij zullen ons alleszins tegen elke privatisering, wat de uitzendingen betreft, hardnekkig verzetten. Indien een versoepeling van het parastataal statuut wordt voorzien, dan moeten vooraf twee duidelijke voorwaarden gesteld zijn:

Primo, de golf van privatisering moet ophouden. Secundo, ernstige controle-organen dienen te waken over de besteding van de financiële middelen. Een woord tenslotte over de teledistributie en de kabeltelevisie. Het socialistisch standpunt is hier duidelijk en ondubbelzinnig. Wij wensen dat de uitbating zou gebeuren in een vorm van louter communaal of intercommunaal beheer.

Indien in bepaalde gewesten, men overgegaan is tot gemengde parastatalen dan is dit slechts wegens de politieke werkelijkheid in die gewesten. Maar dan blijven wij, principieel alleszins, ons houden aan de vorm van louter communaal of louter intercommunaal beheer.

Eenzelfde beginsel geldt wat de kabeltelevisie aangaat, waar wij, zonder enig voorbehoud ons verzetten tegen de eigen uitzendingsbevoegdheid en tegen elke vorm van reclame of publiciteit.

Ik herhaal dat exclusief de gemeenschap moet beschikken over de middelen om uitzendingen te realiseren.

Reeds is gebleken, uit een reportage over de kabeltelevisie op 15 april 1972, dat onder het voorwendsel dat flitsreclame moeilijk kan worden geknipt en dat dezelfde moeilijkheid zich voordoet op het gebied van de publiciteit in „brokken” zoals men dat noemt, toch reclame wordt doorgezonden. Alleszins betekent dit dat daar op flagrante wijze een inbreuk op de wet gebeurt.

Eén der deelnemers aan deze TV-uitzending verklaarde, ik citeer letterlijk : „ Sedert de laatste verklaring van Eerste Minister Eyskens hebben dan ook de meeste TV-distributiemaatschappijen afgezien van het verder knippen van alle publiciteit, vooral daar de bevolking aandrang om ook deze TV-spots te mogen bekijken”.

Welnu, Mijnheer de Minister, U ziet hoe gevaarlijk het is ministeriële verklaringen af te leggen. Hoe soms verkeerde besluiten en verkeerde interpretaties worden gegeven aan een tekst die door de Eerste Minister of door ander Ministers op een totaal andere wijze werd bedoeld.

Sinds geruime tijd, Mijnheer de Voorzitter, gonst het bij de B.R.T. van gedachten over herstructurering. Eén ding mogen wij hier duidelijk vooropstellen. Wat ook uit de bus kome — één verzekering kunnen wij U geven — na de avonturen met het N.I.R. en na deze met de B.R.T., moet het duidelijk zijn dat de socialistische beweging in dit land in een nieuw radio- en televisieinstituut volwaardig aan haar trekken wil komen.

Ik dank U voor uw aandacht.

VOORSTELLEN VAN DECREET

— INDIENING EN VERZENDING

De Voorzitter. — Ik deel U mee dat zopas drie voorstellen van decreet zijn ingediend :

1) door de heer **Raskin** tot instelling van de nationale symbolen van de Nederlandse cultuurgemeenschap. Verzonden naar de Commissie voor het Reglement.

2) door de heer **Boey** houdende de invoering, op kosten van de Staat, van zwemlessen ten voordele van alle leerlingen die het lager onderwijs volgen. Verzonden naar de Commissie voor jeugdbeleid, permanente vorming en sport.

3) door de heer **Vanderpoorten** betreffende de schrijfwijze van de Nederlandse taal.

Verzonden naar de Commissie voor taalwetgeving en taalbescherming.

HERVORMING VAN HET STATUUT VAN DE B.R.T.

— VOORTZETTING VAN DE BESPREKING

De Voorzitter. — Wij hervatten de bespreking over de hervorming van het statuut van de B.R.T. De heer Schiltz heeft het woord.

De heer Schiltz (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, waarde Collega's, het zal U niet verwonderen dat de **Volksunie** een bijzonder belang hecht aan het debat dat vandaag wordt gevoerd. De partij waartoe ik de eer heb te behoren, heeft inderdaad in het verleden meer dan eens vrij gegronde redenen gehad om zich te beklagen over de verhouding — niet tussen haar en de B.R.T. want die was, objectief gesproken, correct — maar over de wijze waarop bepaalde partijen van hun invloed in de B.R.T. gebruik hebben gemaakt om de toegang tot de B.R.T. zo **moei-**

lijk mogelijk te maken voor de opiniestroming vertegenwoordigd door de Volksunie.

Ik mag desbetreffend verwijzen naar de debatten die in het nationaal Parlement plaats hebben gehad en waarin op zeer spitsvondige, maar niet steeds loyale en eerlijke wijze, deze politiek werd goedgepraat.

Maar kom, wij zijn hier in de Cultuurraad en wij hopen dat dit debat een begin moge zijn van een nieuwe instelling van de politieke partijen tegenover de zeer belangrijke radio- en TV-media. Niemand moet hier overtuigd worden van hun invloed en van hun belang, ofschoon naar sommige auteurs te oordelen, die invloed wel eens overschat wordt omdat naarmate het gebruik van een bepaald medium toeneemt, de individuele mens automatisch bepaalde verdedigingsreflexen ontwikkelt omdat blijkbaar, gelukkig, in hem het besef leeft dat hij zich niet mag laten conditioneren door gelijk welke informatiebron of informatiemiddel.

Zodanig dat men niet onmiddellijk een noodkreet moet gaan slaken en niet vervallen in de angst die soms beschreven wordt door science fiction auteurs, die wel eens voorspellen dat de wereld zal veroverd worden door buitenaardse wezens die gebruik maken van hun hypnotische kracht via de captatie van het TV-medium. Ik geloof daar niet in, maar toch moeten wij niet blind zijn voor de enorme rol die in deze periode de radio- en TV-media te spelen hebben.

Dat brengt meteen het probleem van de **monopolisatie** ter sprake. Dat is de reden waarom wij ons volmondig kunnen aansluiten bij het principieel standpunt dat hier zowel door de heer Swaelen als door de heer Calewaert werd ingenomen, met name dat naar onze mening radio en TV inderdaad als een monopolieactiviteit, als een overheidsdienst, door de gemeenschap zelf moet georganiseerd worden en niet mag worden toevertrouwd aan private instanties die met winst oogmerken deze activiteit zouden beïnvloeden.

Men hoede zich nochtans op dit vlak voor **a-prioris** men. Dit blijkt wel zeer duidelijk uit het feit dat in de Amerikaanse samenleving — die georganiseerd is volgens beginselen die mij niet dierbaar zijn en waarvan ik vrees dat zij menselijk deficiënt zijn — nochtans op gebied van de informatie de grootst mogelijke objectiviteit precies tot stand komt dank zij de intensieve concurrentie tussen private TV- en radioketens. Dat is een objectief feit. Misschien heeft het wel te maken met en de beroepsbekwaamheid én de beroepsmogelijkheden van het Amerikaans journalistenkorps, dat over veel grotere bewegingsvrijheid beschikt en op een grotere achtting bij het publiek mag bogen dan dit in ons land het geval is.

Doch al zijn wij onvoorwaardelijk de mening toegedaan dat inderdaad radio en TV als monopolieactiviteit door de gemeenschap moet worden georganiseerd, toch willen wij daarbij meteen aan-

stippen dat naar onze mening het woord „gemeenschap” hier niet beschouwd mag worden als synoniem voor de overheid, voor de machthebbers, met andere woorden voor de regering of de uitvoerende macht, en evenmin als synoniem voor de partijpolitieke meerderheid, die de overheid conditioneert en controleert. Het moet de hele gemeenschap zijn, de hele georganiseerde gemeenschap die de B.R.T. onder beheer moet krijgen en die er het laatste woord over te spreken heeft. De B.R.T. moet geen overheidsdienst zijn maar een gemeenschapsdienst. Ik denk dat de nuancering tussen beide begrippen voor iedereen duidelijk genoeg zal zijn. Wanneer we ons nader bezinnen over de taken die deze gemeenschapsdienst moet vervullen en over de structuren die nodig zijn om deze taken naar behoren waar te nemen, meen ik dat men deze beide taken hoofdzakelijk in twee grote onderdelen kan splitsen, namelijk, enerzijds moet de B.R.T. informatie verstrekken en anderzijds is het duidelijk dat de B.R.T. een grote rol te spelen heeft in de opbouw van het stelsel van durende vorming : de grote opgave van de cultuurpolitiek voor het komend decennium, zoals dit op welsprekende en overtuigende wijze tijdens het debat over de verklaring van de Minister is gebleken.

Het is trouwens zo dat informatie en voortdurende vorming zeer veel raakvlakken hebben en dat de informatie in feite reeds een begin is van de voortdurende vorming. Trouwens de nieuwsverstrekking in moderne opvatting, dat wil zeggen zich niet beperken tot het naast elkaar plaatsen van feiten maar het organiseren van een duiding, is de eerste stap in de richting van een voortdurende vorming. Er is inderdaad een overgangsgebied. Het zal niet steeds mogelijk zijn deze twee taken scherp van elkaar te scheiden, zodat in het stadium van de informatie de schroom en de zorg, die de voortdurende vorming moeten kenmerken, meteen reeds aanwezig moeten zijn.

Over het aspect van de voortdurende vorming zal ik niet verder uitweiden. Er is reeds veel over gezegd. Er zal in de toekomst nog veel meer over gezegd worden. Ik meen dat wij er niet moeten aan twifelen dat allen die bij de B.R.T. betrokken zijn de bedoeling hebben zich in dat werk van voortdurende vorming in te schakelen.

Het kritieke punt, het gevoelige punt op dit ogenblik ligt hoofdzakelijk in de vraag: Hoe moet de B.R.T. de informatie van het publiek verzorgen?

Wanneer de Grondwetgever in 1831 zich over de fundamentele vrijheden heeft gebogen, heeft hij oog gehad voor het recht op informatie. Inderdaad, er zijn in onze Grondwet verschillende bepalingen ingeschreven waardoor het recht op informatie van het individu gevrijwaard is. Men heeft toen hoofdzakelijk het recht van het individu om zich tot het publiek te richten op het oog gehad.

Men heeft de mogelijkheid van ieder individu om zijn mening naar buiten uit te dragen willen waar-

borgen. Men heeft evenwel — dat is begrijpelijk omdat de sociale dimensie van de vrijheid toen onvoldoend aanvoeld werd — in onze Grondwet geen aandacht geschonken aan het passief **informatierecht** van de massa. Ik meen, en dat is trouwens uit het debat in de commissie over de herziening van de Grondwet wel gebleken, dat iedereen ervan overtuigd is dat ieder burger als lid van de gemeenschap het recht heeft te vorderen dat hij geïnformeerd zou worden, hij heeft het recht te eisen dat er een **gemeenschapsinstantie** zou zijn die het hem mogelijk zou maken toegang te hebben tot de kennis van feiten, en op basis van de kennis van de feiten een verantwoordelijke houding als lid van de gemeenschap in te nemen ten opzichte van de problemen die zich stellen. Vandaar dat in het statuut van de B.R.T. inderdaad is ingeschreven, als aanvulling van het ontbrekende Grondwetsartikel, dat de B.R.T. objectieve informatie moet leveren. Inderdaad indien de massa een informatierecht heeft, is het duidelijk dat dit informatierecht een objectieve, gehele en volledige informatie als voorwerp moet hebben. Ik weet wel dat deze paragraaf in de wet op de B.R.T. aanleiding heeft gegeven tot zeer verheven en geleerde beschouwingen, en dat men vanzelf sprekend tot de conclusie is gekomen dat niemand in staat is de algemeen bindende definitie van objectiviteit te geven.

Men is er overal van overtuigd dat geen enkel menselijk wezen in staat is tot volstrekte objectiviteit. We moeten daar niet ongelukkig om zijn. De volmaaktheid is niet van deze wereld. De politicus die de volmaakte objectiviteit wil bereiken, eindigt gewoonlijk op een zeer onvolmaakte wijze.

Ik geloof dat het volstaat het zo te beschouwen dat het de bedoeling is dat iedereen zich tot het uiterste inspannt om zo objectief mogelijk te zijn en dat bovendien, door het scheppen van een **variëteit** in de informatie, de onvolkomenheid van het individu in het zoeken naar de objectiviteit zoveel mogelijk wordt geneutraliseerd door uitbreiding van het gamma van nieuwsverstrekkers. Om goede informatie te bekomen, zo objectief mogelijk, geloof ik dat het niet nodig is ingewikkelde structuren uit te werken, maar dat het in de eerste plaats nodig is te beschikken over goede journalisten die hun taak gewetensvol opvatten, die ervoor gevormd zijn en die bovendien, zowel materieel als moreel, een statuut genieten dat hen in staat stelt in volle onafhankelijkheid en naar geweten hun taak te vervullen.

Ten tweede : goede informatie vereist een grote openheid vanwege de overheid, de bereidheid van de **overheid** met de informatie mee te werken en zich niet op te stellen als een gesloten korps van mandarijnen waaraan men links en rechts een klein geheimpje kan ontfutselen, waar de journalist, als een onderdanig bedelaar, zich moet aanbieden om enige informatie te bekomen; maar een overheid die zich aandient als partner van de nieuwsverstrekk-

ker, als een overheid die zich bewust is van haar taak en haar plicht het passieve informatierecht van de massa te respecteren.

Mijnheer de Minister, ik geloof dat er in dat opzicht nog wel een en ander kan worden gedaan.

Levendig in ons geheugen ligt nog de houding van bepaalde gezagsdragers in dit land die haast op een onbeschaamde wijze hun minachting voor de journalist in de uitoefening van zijn taak, hebben geuit. Welnu, wanneer men wil komen tot een **vertrouwvolle** verhouding tussen publiek en nieuwsverstrekking via de B.R.T. is het in de eerste plaats de plicht van de overheid zelf ervoor te zorgen dat dit mogelijk wordt door, inderdaad, tegenover diegenen die tot taak hebben in het kader van de B.R.T. nieuwsverstrekking te verschaffen, een open en eerlijke houding aan te nemen.

Het moet ons toch tot nadenken stemmen dat in 1967 in de Verenigde Staten een wet werd gestemd waarbij de overheidsbedelers, waarbij de ambtenaren verplicht werden aan de informatiemedia informatie te verstrekken en waardoor hen het recht werd ontzegd zich achter hun zogenaamde **zwijgplicht** te verschuilen, tenzij wanneer er hogere landsbelangen in het spel zouden kunnen komen. Volgens deze wet, zijn zij zelf niet eens meester om daarover te oordelen. Door een speciale instantie moet worden uitgemaakt of in een bepaald geval de ambtenaar al dan niet het recht heeft zich achter zijn **zwijgplicht** te verschuilen. Wij weten welke belangen er behandeld worden in de hogere administratieve instanties in de Verenigde Staten van Amerika, een macht die bijna de helft van de wereld rechtstreeks of onrechtstreeks beheerst, die economisch en politiek geëngageerd is in tal van landen, waar een loslippigheid van een ambtenaar of een indiscretie in een regeringsinstantie wereldwijde gevolgen kan hebben, wel, in dat land heeft men de moed om te zeggen dat de journalisten, die het publiek moeten inlichten en die tot taak hebben het informatierecht van de massa tot werkelijkheid te maken, het recht hebben aan deze ambtenaren alle vragen te stellen die zij wensen. De ambtenaren zijn verplicht daarop te antwoorden tenzij zij voor een bevoegde instantie kunnen bewijzen dat er dergelijke vitale belangen op het spel staan, dat zij niet mogen of kunnen antwoorden op dat moment.

Ik geloof dat dit ons tot nadenken moet stemmen. In een klein land als het onze kunnen er alleszins geen dergelijke gevaarlijke geheimen bestaan dat men inderdaad aan leden van de regering of aan ambtenaren van de uitvoerende macht het recht zou toekennen zich te verschuilen achter hun **zwijgplicht** om het de journalisten moeilijk en onmogelijk te maken hun informatietaak uit te voeren.

Bereidheid tot informatie is nodig niet alleen van **wege** de overheid, doch ook vanwege de politieke partijen, ook vanwege de vakorganisaties en het bedrijfsleven. Inderdaad, het gaat niet op alleen

een volkomen transparantie te eisen van de openbare lichamen. Wanneer men het informatierecht van de massa erkent, is het duidelijk dat al diegenen die rechtstreeks of onrechtstreeks het leven van de gemeenschap bepalen door collectieve activiteiten, zoals partijen, vakorganisaties, grote bedrijven, dezelfde informatieplicht hebben en bijgevolg coöperatief moeten optreden tegenover diegenen die tot taak hebben de informatie te verzorgen.

Tenslotte, zullen wij goede informatie bekomen wanneer men inderdaad naar de geest een echte pluralistische instelling neemt. Diegenen die de leiding van de informatieinstituten zoals de B.R.T. hebben, moeten beseffen dat alleen een eerlijke pluralistische instelling in staat is het maximum aan objectiviteit als resultaat te hebben. Het is slechts wanneer men de moed heeft afwijkende meningen van de zijne voldoende aan bod te laten komen dat men inderdaad met een gerust geweten kan zeggen dat men een poging heeft gedaan de objectiviteit te realiseren.

Deze objectiviteit moet niet alleen tot uiting komen in het nieuws als dusdanig maar ook in de duiding van het nieuws. Bij de duiding van het nieuws moet men erover waken dat telkens wisselende opiniestromingen of standpunten aan bod komen. Om het standpunt van de verschillende opiniestromingen in media te laten kennen moet men ze ook op een eerlijke wijze behandelen. Daarvoor heeft men vanzelfsprekend structuren nodig, instanties die beslissen op welke wijze in deze pluralistische instelling informatie zal worden gerealiseerd.

Zo kom ik tot het tweede punt van mijn uiteenzetting, de structuren. Een eerste vraag gesteld door Collega Swaelen is : wie zal beslissen over de toekomstige structuren van de B.R.T.?

De heer Swaelen heeft daarop geantwoord, en wij zijn het met hem eens, dat een logische lectuur van de Grondwet uitwijst dat het deze Cultuurraad is die te beslissen heeft over de structuur van het Nederlands Instituut voor Radio en TV. In dat opzicht verwondert het mij dat op dit ogenblik nochtans een ontwerp van wet klaargemaakt is door de gemeenschappelijke diensten van de B.R.T. waarin wordt voorzien dat het Nationale Parlement een wet zou goedkeuren waarin een begin van Statuut voor de uitzendinstituten zou worden geformuleerd. Het ontwerp is klaar, met memorie van toelichting en al. Een toevallige wind — zoals dat in journalistieke taal wordt uitgedrukt — heeft het op mijn schrijftafel doen belanden. Het is een uitvoerige nota van het Instituut der gemeenschappelijke diensten waarin in opdracht van de Regering een voorontwerp van wet is uitgewerkt, door het Parlement goed te keuren. Daarin is voorzien hoe de Raad van Beheer moet worden samengesteld, welke hoedanigheden men moet hebben om lid te kunnen zijn, wie de praktische leiding van het Instituut zal hebben. Er wordt zelfs aangeduid dat het een administrateur-generaal zal zijn.

Ik ben de mening toegedaan dat dit niet opgaat en het de Cultuurraad is die daar het laatste woord over moet hebben.

Dit is een vraag waarop ik graag een antwoord zou krijgen.

De structuur van de B.R.T. zou, zoals gezegd, bepaalde doeleinden moeten mogelijk maken, namelijk een goede informatie, snelle, kritische en volledige informatie. Ook moet de onafhankelijkheid van het Instituut tegenover de wisselende invloed van de uitvoerende macht worden gevrijwaard. En als laatste punt moet er ook objectiviteit zijn.

Collega Calewaert heeft vooropgesteld dat er maar één formule geldig is. Maar, ik moet u zeggen dat, wanneer wij in het buitenland te rade gaan, het bewijs wordt geleverd dat de keuze van de structuur als dusdanig geen waarborg is voor het resultaat.

Bekijken wij even het statuut van de B.B.C. Iedereen is het er vrijwel over eens dat qua kwaliteit van de informatie, de snelheid, de objectiviteit, de onafhankelijkheid van de informatie tegenover de uitvoerende macht, de B.B.C. niet de perfectie bereikt, maar dan toch een heel behoorlijk peil. Welnu, het statuut van de B.B.C. lijkt in grote mate op het statuut van de B.R.T. Dit bewijst dat men met een statuut in diverse zin resultaten kan bereiken.

In de Verenigde Staten van Amerika, ik heb het reeds gezegd, werkt men met privé-zendstations en nochtans levert dat, tenminste op het vlak van de objectiviteit van de informatie, wanneer men het geheel neemt, vrij goede resultaten op.

In Frankrijk heeft men ook een overheidsdienst maar nochtans klaagt iedereen erover dat de O.R.T.F. een aanfluiting is van wat een gemeenschapsdienst zou moeten zijn die objectieve informatie levert vermits de O.R.T.F. veel te sterk onder de invloed van de uitvoerende macht staat en herhaaldelijk door de uitvoerende macht wordt gemanipuleerd.

Vandaar dat ik zou zeggen, laten wij voor wat de structuur betreft, zoeken naar een formule die zoveel mogelijk waarborgen biedt, maar in het besef dat, welke structuur wij ook aannemen, deze niet het wondermiddel zal zijn en dat alles zal afhangen van het gebruik dat wij van de structuur maken en van de mensen die deze structuur belichamen.

Als Volksunie zien wij in deze structuur een aantal geledingen.

Allereerst is er de Raad van Beheer. Vermits wij hebben gezegd dat de B.R.T. een gemeenschapsaangelegenheid is, is het wel duidelijk dat die Raad van Beheer de weergave van de gemeenschap moet zijn. Het is dan evident dat de samenstelling ervan exclusief via deze Cultuurraad moet gebeuren, vermits de Cultuurraad, tot nader order, het enige lichaam is dat de opiniestromingen in het Vlaamse land op een democratische wijze tot uiting laat

komen en dat bovendien aan de controle van de gemeenschap is onderworpen.

Het grote probleem is altijd dat degenen die zich als vertegenwoordigers van de gemeenschap aandienen niet altijd aan de controle van de gemeenschap zijn onderworpen. In ons systeem is het controlemiddel de verkiezingen. Men heeft nog geen beter middel gevonden om de gemeenschap toe te laten te zeggen wat zij denkt over de personen die menen haar te vertegenwoordigen.

Het tweede probleem is te bepalen wie lid kan worden van deze Raad van Beheer. Het lijkt mij evident dat het geen politici mogen zijn althans geen geëngageerde politici, want ten slotte is ieder denkend mens op een of ander manier een politicus. Ten tweede, willen wij stellen dat het lidmaatschap van de Raad van Beheer van de B.R.T. een belangrijke taak is die behoorlijk moet worden gehonoreerd, maar waarbij wij zeker moeten zijn dat de beheerder er een voldoende quantum tijd aan besteedt. Met andere woorden, de Raad van Beheer mag niet degenereren zoals deze van een aantal privé- of parastatale instellingen, waar hij een college van personen is die om de drie maanden even komen kijken en hun handtekening zetten onder de door het directiecomité gaargestoofde materie en alles van dit directiecomité zomaar slikken zonder er veel over na te denken. Wij willen integendeel een effectief werkende, geëngageerde Raad van Beheer samengesteld uit mensen die zich terdege met de hun opgelegde taak bezighouden.

Wat betreft de kandidaatstelling is in het voorbereide ontwerp de formule van het huidige statuut overgenomen, met andere woorden, men wil het recht om kandidaten voor te dragen opnieuw toevertrouwen aan academiën, universiteiten, provincieraden en dies meer. Mijnheer de Minister, ik meen dat zulks een hypocriet systeem is. Uiteindelijk is de samenstelling van de Raad van Beheer het resultaat van een politieke overeenkomst, of van een politieke stemming in een parlementaire vergadering uitgebracht. In die omstandigheden acht ik het verkieslijk dat men het decorum van die kandidaatstelling door allerlei andere instellingen, niet opricht. Men moet geen valse indruk wekken. Best ware uit te komen voor de werkelijkheid, waarvoor men zich niet eens hoeft te schamen, namelijk dat het verkozen politieke lichaam de Raad van Beheer aanduidt omdat dit politieke lichaam de beste weergave is van de diversiteit van opiniestromingen in het land. Trouwens, wanneer men het spel zeer eerlijk wilt spelen, moet men oog hebben voor het gevaar dat, door het toevertrouwen van het recht om kandidaten voor te dragen, aan andere lichamen van deze Cultuurraad, men bepaalde stromingen in deze Cultuurraad — althans theoretisch — de mogelijkheid zou kunnen ontnemen om kandidaten aan te duiden die de weergave zijn van de opinie die zij vertegenwoordigen

en wij zijn het er toch allen over eens dat de Raad van Beheer de schakering van al de opinies zo getrouw mogelijk moet weergeven. Men zou zich kunnen voorstellen dat hier in het Parlement een groep aanwezig is die niet vertegenwoordigd is in provincieraden, noch in academiën of universiteiten. Veronderstellen wij dat hier, bijvoorbeeld, 20 vertegenwoordigers van de hippies zitten. Zij zijn niet vertegenwoordigd in de academiën, de universiteiten of de provincieraden. Zij zouden bijgevolg geen vertegenwoordiger in de Raad van Beheer van de B.R.T. kunnen aanduiden omdat zij op geen enkele manier tot een kandidaatstelling kunnen komen. Ik heb het voorbeeld enigszins excentriek en extremistisch gekozen om duidelijk te maken dat het voorbehouden van het recht om kandidaten voor te dragen, een middel kan zijn om, in feite, de democratie in de beslissende vergadering te ondergraven. Wie enige ervaring heeft met het vennootschapsrecht, weet dat het bij uitstek een kapitalistische praktijk is, die wij hier geenszins willen toepassen.

Naast deze Raad van Beheer zouden wij twee colleges zien. Vooreerst een raad van advies die de Raad van Beheer kan bijstaan op het vlak van de programmakeuze. Hier zou ik echter sterk willen stellen dat deze adviesraad geen **beslissings**-orgaan mag zijn maar zich strikt moet beperken tot het geven van advies. Het is een lichaam waar zowel de Raad van Beheer als de directeur-generaal het oor te luisteren kunnen leggen. De adviesraad heeft echter niet de bevoegdheid om een beslissend of bindend advies uit te brengen.

De adviesraad omvat de vertegenwoordigers van culturele en filosofische en sociale organisaties met het nadeel dat deze organisaties onder geen enkele democratische controle vallen en men qua representativiteit moet voortgaan op indrukken die men heeft.

Naast de adviesraad, zouden wij een eraad kunnen instellen. Wij kunnen ons aansluiten bij het voorstel dat ter zake werd gedaan, hoewel de benaming „**ereraad**” ons niet erg bevalt, want het geeft de indruk dat het hier gaat om een soort van tuchtraad. Deze zou uitsluitend de journalistieke problemen ter harte moeten nemen en kan dus best worden samengesteld uit een soliede afvaardiging van het journalistiek personeel van de B.R.T., aangevuld met onafhankelijke personen die geacht worden een sereen oordeel over journalistieke problemen te kunnen vellen.

Naast de beheerraad, geflankeerd door de **program**-**maraad** en de journalistenraad, komt de **directeur**-generaal die wij werkelijk als een topfunctie willen behouden. Inderdaad, een instituut als dat van radio en televisie vereist een sterke leiding. De organisatie kan worden vergeleken met deze van een groot bedrijf, met eigen organisatienoden; er moet snel kunnen worden opgetreden, initiatief ontplooid; het beleid moet dynamisch zijn en zich snel kunnen

aanpassen aan wisselende omstandigheden. Er is dus een dynamische leiding nodig. Ik zou zeggen „er is een manager nodig”.

De vraag stelt zich dan wie deze directeur-generaal moet benoemen. Tot dusver was het de regering.

De heer Ramaekers. — Het is de Koning, die de directeur-generaal benoemt.

De heer Schiltz. — Men kan de vraag stellen, of het niet verkieslijker is in het kader van de culturele autonomie, deze benoeming aan de Raad van Beheer toe te vertrouwen. Deze Raad van Beheer is toch in feite een minicultuurraad, aangezien hij door deze Cultuurraad wordt benoemd.

Ik zou er nog willen aan toevoegen dat, aangezien de directeur-generaal de rechtstreekse chef wordt van het journalistiek personeel en daarover vooral gesproken wordt in verband met het informatie-aspect van de berichtgeving, men de aanduiding zou kunnen bespreken met de journalistenraad omdat men kan veronderstellen dat wanneer door de journalistenraad advies wordt uitgebracht over de verschillende kandidaturen voor de directeur-generaal, de beoordeling zal gebeuren op een zuiver professionele en deontologische maatstaf.

De heer Ramaekers. — Dus oordelen alleen de journalisten?

De heer Schiltz. — Neen, want zoals ik heb gezegd, is de adviesraad der journalisten samengesteld uit een soliede afvaardiging van het journalistiek personeel van de B.R.T., aangevuld met onafhankelijke personen van wie men kan verwachten dat zij een sereen oordeel kunnen uitspreken. Het spreekt vanzelf dat ik hier geen cijfers vooropstel wat betreft de verhoudingen in deze adviesraad. Wij moeten hier geen details uitwerken, maar alleen grote opties aanduiden. Over de eigenlijke samenstelling van die adviesraad kan natuurlijk worden gediscussieerd. Wie moet in deze raad de meerderheid hebben? Dat verdient nader te worden bestudeerd. Ik wens alleen maar de grote **gedachtenlijnen** aan te geven.

Om te bekomen dat in de nieuwsdienst de informatieplicht van de B.R.T. gaaf kan worden gerealiseerd en niet zou verstikken onder een loodzware hiërarchie, zou de mogelijkheid moeten onderzocht worden de nieuwsdienst onmiddellijk aan de directeur-generaal te hechten, via een hoofd van de nieuwsdienst, dat aan hem verantwoording is verschuldigd. De redactieraad zou onder het hoofd van de nieuwsdienst ressorteren en desgevallend kan verhaal worden aangetekend bij de journalistieke adviesraad omtrent de wijze waarop de deontologie moet worden uitgeoefend.

Met andere woorden, ik pleit precies voor het vrijwaren van een eerlijk objectief en ruim informatie-recht, voor een snelle doorstroming van de top van

de B.R.T. naar het journalistiek personeel, zodat het zeer snel zich zou kunnen vergewissen van zijn mogelijkheden en dat er zeer snel zou kunnen worden ingegrepen wanneer er iets misloopt en dat er een vertrouwingsrelatie tussen de hoogste leiding van de B.R.T. en de nieuwsdiensten zou kunnen ontstaan die niet kan gefilterd worden door menigvuldige administratieve geleidingen die de zaak zeer moeilijk en zeer log maken, die het dynamisme van de nieuwsdienst vaak aantasten en die de onafhankelijkheid van de nieuwsdienst soms in het gedrang brengen.

Ten slotte, de laatste geleiding in de structuur, maar zeker niet de onbelangrijkste, is het journalistieke personeel zelf. Zoals ik in het begin van mijn uiteenzetting heb gezegd, geloof ik dat de belangrijkste factor die determinerend is voor het bereiken van onze doelstellingen, is dat wij beschikken over journalistiek personeel dat qua vakbekwaamheid en qua deontologische inzet volkomen op peil staat en een hoog niveau bereikt en dat bovendien de vrijheid heeft zijn journalistieke plicht integraal te beleven.

Ik geloof dat het probleem hoofdzakelijk bij de aanwerving moet aangevat worden. Ik wil hier niet uitweiden over de toestand zoals hij thans is. Ik heb te veel eerbied voor de menselijke situatie waarin tal van journalisten zich bevinden. Wij weten tot wat de participatie, gewild of ongewild, — ik zeg niet of het door de wet of de wetgever aanvankelijk zo bedoeld is geworden — ons gebracht heeft. Maar de toestand waartoe men in de B.R.T. gekomen is, is in ieder geval een toestand die mij de schrik om het hart doet slaan. De wijze waarop deze mensen daar verplicht worden allen een etiket aan te nemen, willen zij nog in aanmerking komen en willen zij nog promotiekansen maken, is werkelijk een aanslag op de menselijke waardigheid. In de eerste plaats moet men toch veronderstellen dat de journalisten daar zijn niet om een opinie te vertegenwoordigen maar wel om informatie te verzamelen en die aan het publiek mede te delen. Welnu, ik geloof dat er in de toekomst iets moet worden aan gedaan om te beletten dat die mensen eerlijk of voor de schijn verplicht zouden worden een bepaald politiek etiket aan te nemen. Bijgevolg meen ik dat bij de aanwerving van het journalistiek personeel, voor deze journalistieke adviesraad een taak moet worden weggelegd, niet om in corporatisme te vervallen of om iedereen door zijns gelijke te laten beoordelen, maar om in ieder geval een correctief te hebben op de neiging die zou kunnen ontstaan, vanwege bepaalde politieke groepen, om hun invloed bij de B.R.T. te gebruiken om een systematische eenzijdige **aanwervingspolitiek** te voeren gefundeerd op hoofdzakelijk politieke motieven en niet op journalistieke gronden.

Dit zijn de voornaamste opmerkingen, Mijnheer de Minister, in verband met de structuur, het statuut van de B.R.T. zoals wij dit graag zouden zien tot

stand komen na een eerlijke bespreking in deze Cultuurraad.

Moeten er zendgemachtigde verenigingen opgericht worden, aan wie een zeer ruime taak moet worden toevertrouwd? Collega Calewaert, ik betwijfel of ons uiteindelijk doel daar in grote mate mede zou gediend of gebaat worden, indien wij aan deze verenigingen de taak zouden opdragen culturele en ontspannende programma's te realiseren en dergelijke meer. Ik geloof dat met een degelijk geëquipeerde B.R.T. die pluralistisch geleid wordt, men verder kan komen, dat men tot een betere concentratie van professionele kwaliteit kan komen op dat vlak. Ik geloof dat eerlijk gezegd het veel geld en moeite zou vragen om inderdaad zendgemachtigde verenigingen in het leven te roepen die ook deze brede taak bij radio en TV op een behoorlijke wijze zouden aankunnen. De vergelijking met Nederland maak ik niet graag. Nederland zit met een historisch gegroeide toestand. Het volstond destijds over enkele duizenden franks te beschikken om een eigen omzendorganisatie in het leven te roepen.

De heer Ramaekers. — Wij hebben dat voordeel ook gehad voor de oorlog.

De heer Schiltz. — Wij hebben diezelfde toestand gekend voor de oorlog, zelfs de Vlaamse nationalist hebben daarvan genoten, VLANARA, de Vlaams Nationalistische Radio-omroep of zo iets dergelijks. Iedereen zal het met mij eens zijn dat daar waar het voor de oorlog mogelijk was met beperkte middelen op het gebied van radio, ik zou zeggen, zijn man te staan en op het niveau te staan van de normale radiouitzendingen, de techniek op dit ogenblik dermate gevorderd is dat de inspanningen qua menselijke energie als qua financiële middelen thans oneindig veel groter zijn. De Nederlanders zijn met dat systeem blijven groeien. De oorlog heeft daar geen eind aan gemaakt. Bij ons wel. Ik geloof dat het een gevaarlijke schok zou veroorzaken indien wij nu zouden trachten op dat systeem over te schakelen.

Wat nu de gastprogramma's aangaat: ik ben akkoord dat de gastprogramma's niet op niveau staan. Hier zal vast en zeker wel één en ander aan te doen zijn, bijvoorbeeld door het toelaten aan het B.R.T.-personeel aan de realisaties mee te werken en bepaalde infrastructures in ruimere mate ter beschikking te stellen. Het is onlogisch dat gastprogramma's en politieke programma's niet mogen putten in het actualiteitenarchief van de B.R.T. De materialen liggen daar en waarom zouden ze dan niet ter beschikking mogen gesteld worden.

Daarbij rijst natuurlijk bij ons de vraag of men voor de toekomst het stelsel van de gastprogramma's en de tribunes op een meer faire manier zou toepassen dan dit in het verleden het geval was.

Ik wil in het kader van dit principiële debat niet

polemisch worden, Mijnheer de Minister. Ik heb al de debatten die in het Parlement hieromtrent gevoerd werden nog eens herlezen en ik hoop dat wij in deze Cultuurraad althans tot een niveau gekomen zijn waarin wij duidelijke partij-politieke bekommernissen, die zowel bij U als bij mij, die achter dit debat verscholen liggen, zullen achterwege laten. Wij moeten ons de vraag stellen of, wanneer wij inderdaad het pluralisme centraal stellen in het omroep- en omzendinstituut, men niet eenvoudig moet zeggen: goed, wie in staat is een bepaald percentage van de publieke opinie achter zich te krijgen, wel, dat is een evenwaardige partner, die heeft recht hetzij proportioneel, hetzij gelijkwaardig, hetzij volgens gewogen verhoudingen, op zijn aandeel in de zendtijd. Of men dat nu gedachtenprogramma's noemt of actieprogramma's, het zijn middelen om bepaalde verhoudingen te consolideren. Ik hoop ten eerste dat men dit hypocriete spelletje van vroeger voor de toekomst achterwege zal laten.

Laat ons tenslotte even zien hoe het voorgestelde systeem werkt. Blijkt het dat onze hoop de bodem wordt ingeslagen, dat wij niettegenstaande onze goede wil en de duidelijke neiging om in deze Vergadering tot een eerlijk en objectief statuut te komen, falen, dan moeten wij gezamenlijk zoeken naar nieuwe formules. Maar nu lijkt het niet nodig veel verder te gaan en werkelijk revolutionaire hervormingen op dat vlak door te voeren.

Tot slot wil ik een kleine opmerking maken over wat ik zou durven noemen „deelp Problemen” :

Ten eerste, de kabeltelevisie.

Collega Calewaert heeft terecht gewezen op het gevaar dat via kabeltelevisie er lokale of regionale zendertjes zouden ontstaan die dan hoofdzakelijk in handen zouden zijn van lokale of regionale politici. Ik ben ook lid van een gemeenteraad, maar ik houd mijn hart vast in het Vlaamse land wanneer het ooit zover zou komen dat gemeenten hun eigen programma's zouden verzorgen via kabeltelevisie. Noch wat het peil, noch wat de objectiviteit betreft, zou dit een aanwinst voor ons land zijn. Wij zouden veeleer opteren voor, ik durf het zeggen, geen nationaal statuut, maar een Vlaams statuut voor de kabeltelevisie. Waarom zou men er in het Vlaamse land inderdaad geen gemeenschapsdienst van maken en het onttrekken aan de wisselvallige en vaak pietluttige invloeden van lokale en regionale machtsverhoudingen? Waarom zouden wij geen regionale dienst maken van de kabeltelevisie?

Inderdaad, men verwacht dat in de toekomst kabeltelevisie een grote rol kan spelen voor de blijvende vorming. Het is wel duidelijk dat hier dan een instrument komt dat zich niet kan beperken tot het overnemen van programma's die toch op het televisieapparaat komen, maar dat men ook zal moeten zoeken naar middelen om via de kabeltelevisie meer precies op voortdurende vor-

ming afgestemde programma's op de beeldbuis te brengen.

Collega Grootjans heeft hier de idee ontwikkeld dat de kabeltelevisie zou kunnen dienen bijvoorbeeld voor de open universiteit. Hij ziet er veel nuttigs in, maar dat veronderstelt een organisatie van de kabeltelevisie die voldoende onder de controle van de gemeenschap kan staan opdat daar inderdaad geen machtsmisbruik en geen manipulaties bij te pas komen.

Dan is er in de tweede plaats het probleem van de reclame op de televisie. Nogmaals, ik wens hierover nu geen groot principieel debat aan te gaan. Er zijn mensen die denken dat de televisie dermate corrumperend wordt, dat zij een gevaar betekent voor de maatschappij. Ik geloof dat de mensen echter vlug oververzadigd zijn. Als politici moeten wij ons de zeer praktische en nuchtere vraag stellen: zullen wij in West-Europa een eiland blijven waar de reclame op de televisie niet verschijnt? Zal dat mogelijk zijn? Zullen wij niet vroeg of laat, door de situatie zoals deze in Nederland, Duitsland, Frankrijk en Engeland bestaat onder de voet gelopen worden en zullen wij ons eigen standpunt kunnen handhaven? Is het niet hoognodig deze eventualiteit onder ogen te zien en ons de vraag te stellen indien het ooit zover komt, of wij niet onmiddellijk voor een tegengewicht moeten zorgen en de verbruikersverenigingen zendtijd geven in compensatie voor de reclame, of van de gelegenheid gebruik maken om een code voor de reclame uit te vaardigen. Het zou een mooie gelegenheid zijn om niet alleen de reclame op TV, maar de reclame in het algemeen, aan zekere normen te onderwerpen, normen van eerlijkheid, van objectiviteit, het verbod misleidende reclame te lanceren enz. Dit zijn vragen die naar aanleiding van dit debat gerust gesteld mogen worden, hoewel ik besef dat daarop niet onmiddellijk een antwoord kan komen.

Tot slot blijf ik erbij, zoals ik gezegd heb, dat al deze bekommernissen, structuren, plannen, wetten en decreten nutteloos zullen zijn als de nodige mentaliteit niet aanwezig is. Het besef dat alle pogingen om met partijdige bedoelingen informatie te manipuleren een aanslag betekent op de menselijke waardigheid, de waardigheid van de vrije individuele mens, die het onvervreemdbaar recht heeft op grond van een ruime, objectieve informatie, zelf zijn houding te bepalen als lid van een gemeenschap, die voor ons dan allereerst de Vlaamse is, en waarin hij wil meewerken aan de opbouw van een moderne, vooruitstrevende, democratische wereld. (*Applaus op de banken van de Volksunie*)

De Voorzitter. — De heer Daems heeft het woord.

De heer Daems (*op het spreekgestoelte*). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte Collega's, in de regeringsverklaring heeft de Eerste Minister eraan herinnerd dat de Grondwetgever op geen

enkel ogenblik de culturele autonomie opgevat heeft als een maatregel tot scheiding van onze gemeenschappen. Integendeel, de Grondwetgever beoogde de samenwerking tussen deze gemeenschappen op voet van volstreekte gelijkheid.

De P.V.V.-groep onderschrijft deze zienswijze en heeft trouwens in die geest de culturele autonomie goedgekeurd.

Het terrein bij uitstek, dat de doorstroming van de specifieke aspecten van de cultuur, eigen aan de cultuurgemeenschappen, mogelijk maakt is wel dat van radio en televisie.

Een eerste bedenking is dan ook dat overleg met de Franse Cultuurraad gewenst is om tot een harmonieuze concertatie te komen.

In punt 4 van de rubriek „Cultuurbeleid” van het regeerakkoord worden een zevental punten aangehaald op basis waarvan het statuut van de B.R.T.-R.T.B. herzien zal worden. Het gaat hier gewoon om een opsomming die uiteraard onvolledig is en slechts als basis voor discussie dienstig kan zijn.

In punt 5 wordt gezegd dat dringende maatregelen dienen genomen te worden om het behoud van de geschreven opiniepers te verzekeren.

Dit is vanzelfsprekend essentieel voor de werking van een democratisch regime.

In zijn uiteenzetting van 11 april laatstleden over het cultuurbeleid van de regering was Minister Van Mechelen zeer vaag voor wat het probleem van B.R.T.-R.T.B. betreft.

Ik geef U het standpunt van mijn groep ter zake en wijs erop dat gezien het belang van deze materie slechts na rijp beraad en uitgebreid overleg beslissingen mogen worden genomen.

Wij gaan akkoord met U, Mijnheer de Minister, wanneer U zegt dat bij de geplande hervormingen omzichtig te werk moet worden gegaan.

De P.V.V. heeft het cultuurpact gevraagd, bekomen en mee ondertekend. De krachtlijnen van dit pact moeten bij deze hervorming in acht genomen worden.

De ervaring heeft de kwaliteiten en de gebreken van de omroepwet van 1960 aangetoond. De herziening van het omroepbestel mag niet aan een toevallige parlementaire meerderheid worden overgelaten.

De voorbereiding moet grondig geschieden en het Parlement moet zich met adviezen van alle betrokkenen omringen. Wij denken hier aan de grote culturele, sociale en economische organisaties, aan het onderwijs, de pers en de omroepinstituten zelf. De structuur van radio en TV dient aangepast aan de evolutie van het land naar een volledige autonomie der gemeenschappen op cultureel gebied. Derhalve moet het Instituut van de Gemeenschappelijke Diensten van B.R.T.-R.T.B. opgaan in twee uitzendingsinstituten. De technische en administratieve afdelingen zullen trouwens op die wijze ondergeschikt gemaakt worden aan de culturele diensten, hetgeen hun werkelijke rol is.

Telkens het mogelijk is, moet men trachten door samenwerking van beide instituten de globale uitga-

ven te verminderen. Er dient naar gestreefd dat overall in het land de uitzendingen van beide behoorlijk zouden kunnen opgevangen worden.

De algemene politiek van radio en TV moet erop gericht zijn beide gemeenschappen nauwer tot elkaar te brengen.

Wat de samenstelling van de Raad van Beheer betreft, moet volgens een aangepaste **voordracht**-procedure de politieke onafhankelijkheid van de beheerders gewaarborgd worden. De werkings- en controle mogelijkheden van deze Raden moeten zo ruim mogelijk gesteld en de wetten van 1954 en 1967, inzake de controle op de parastatale instellingen, aangepast voor een soepel financieel beheer.

Zelfs het verrichten van zekere handelsdaden zou kunnen in overweging worden genomen zonder daarbij evenwel de gevestigde belangen van de private ondernemers in het gedrang te brengen.

De uitgaven verbonden aan de openbare radio- en TV-diensten moeten door kijk- en luistergelden betaald worden. Nochtans, om principiële redenen zijn wij gekant tegen elke verhoging van het kijk- en luistergeld. Een verhoging daarvan zou voor de meeste mensen een bezuiniging kunnen veroorzaken bij het aankopen van kranten, weekbladen en tijdschriften. In dit geval zou de bevolking voor zijn opinievorming in groeiende mate op de monopolistische radio en TV aangewezen zijn.

Een gezond financieel beleid moet erop gericht zijn de aanvulling met overheids gelden binnen aanvaardbare perken te houden.

De adviescommissie voor de programmatie zien wij zó dat alle filosofische en ideologische strekkingen vertegenwoordigd zijn en een reële inspraak hebben. Het uitzendingsinstituut moet in staat gesteld worden een personeelsbeleid te voeren, meer aangepast aan de specifieke noodwendigheden van zijn culturele opdracht.

De invoering van een soepel contractueel stelsel voor de tewerkstelling van cultureel personeel lijkt ons aangewezen.

Wat de sector informatie betreft, stellen wij vast dat met goedvinden van de Regering, zowel de radio als de televisie hun informatieve taken voortdurend uitbreiden. Zij doen dit niet alleen vanuit een monopoliepositie, maar tevens met de gelden van de ganse gemeenschap. Het statuut van de B.R.T.-R.T.B. verbiedt een journalistieke benadering van feiten, meningen en personen, ingegeven door een politiek engagement. De praktijk heeft echter duidelijk gemaakt dat dergelijk statuut, journalistiek gesproken, haast niet waar te maken is.

In wezen geldt deze kritiek dus geenszins de **radio**- en de televisie-journalisten, maar wel het statuut zelf waarbinnen zij moeten werken.

Alleen al in de beeldkeuze voor de TV-uitzendingen komt de interpretatie reeds volop om de hoek kijken.

In het schikken, samenvatten en presenteren van

het nieuws staat de B.R.T.-R.T.B.-journalist, die neutraal en objectief moet blijven, al evenzeer voor een haast onmogelijke taak. Wij zijn van mening dat bij de herziening van het statuut van radio en televisie het Staatsmonopolie moet doorbroken worden. Radio en televisie zijn inderdaad de machtigste opiniemakers van deze tijd. Onze voorkeur gaat daarbij naar de vrije zenders naast de officiële, zoals dat in Groot-Brittanië het geval is. In deze concurrentie zien wij niet enkel een middel om de veelheid van meningen en standpunten beter te verklanken, maar ook om de kwaliteit van de uitzendingen nog aanzienlijk te verbeteren.

Moest de formule van de vrije zenders geen kans maken dan stellen wij als tussenoplossing voor, naar Nederlands model, het stelsel van de zogenaamde stichtingen. Een belangrijk gedeelte van de zendtijd in radio en televisie zou voorbehouden worden aan deze stichtingen opgericht in functie van de grote ideologische stromingen. Zo kan men komen tot een verruiming van de mogelijkheden tot opiniëring. Die opiniëring is in de huidige, Staatsmonopolistische structuur niet duidelijk wat de bron betreft en dus vaak misleidend. Wij stellen het invoeren van commentaar voor na en met betrekking op de berichtgeving door opiniërende journalisten.

Dit geldt eveneens voor de verklaringen afgelegd door Ministers vóór radio en TV en bij gelegenheid van interviews die hen worden afgenomen.

In het kader van de noodzakelijkheid de permanente vorming degelijk te organiseren, dient de instructieve opdracht van de openbare radio- en televisiediensten te worden uitgebreid in samenwerking met de verschillende onderwijsnetten, met de particuliere organisaties voor sociaal-cultureel vormingswerk en het bedrijfsleven.

Dezullen hiertoe samen de meest geschikte publiekrechtelijke organisatievorm zoeken, rekening houdend met de ontwikkeling van kabeltelevisie en videocassettes.

Wij verheugen ons over de snelle uitbreiding van de kabeltelevisie in ons land, dat op dit gebied een voorsprong heeft genomen op de meeste Europese landen. De vele mogelijkheden die deze techniek biedt op het vlak van de cultuurspreiding, de voorlichting en de permanente vorming moeten op oordeelkundige wijze aangewend worden.

Wij verzetten er ons met klem tegen dat de overheid zich het monopolie over de nog beschikbare kanalen zou toeëigenen, en dit zowel op nationaal, gewestelijk als gemeentelijk vlak.

Mijn fractie meent dat de evolutie van de **teledistributie** een unieke kans biedt om een aantal scheef getrokken toestanden inzake het omroepbeleid in dit land te herstellen. Door de kabeltelevisie kan een ruimere, gediversifieerde berichtgeving verzekerd worden waarbij alle ideologische en politieke strekkingen aan bod komen en waarbij zelfs de schrijvende pers kan betrokken worden.

Wij zijn van oordeel dat de teledistributie ook kan gebruikt worden voor het verspreiden van op pluralistische basis ontworpen voorlichtingsprogramma's die de Staatsburger directer bij de politieke besluitvorming op nationaal, gewestelijk en gemeentelijk niveau kan betrekken. Kortom, de kabeltelevisie kan het democratiseringsproces in dit land bevorderen en stimuleren.

De P.V.V.-fractie vraagt dan ook met aandrang dat de Regering zo vlug mogelijk haar plannen ter zake zou bekend maken zodat het Parlement, de Cultuurraad en de openbare opinie zich daarover kunnen uitspreken.

Zij zal niet dulden dat het publiek voor een voldongen feit wordt geplaatst.

Inzake kabeltelevisie moeten de programma's integraal en zonder pre-selectie worden doorgezonden.

De invoering van reclame kan naar onze mening enkel toegelaten worden in de op te richten vrije radio- en televisiedienst.

Bij het beheer hiervan moet de pers vertegenwoordigd zijn om haar belangen en haar voortbestaan tengevolge van die reclame op radio en televisie te vrij waren.

Tenslotte is de P.V.V.-fractie de mening toegedaan dat belangrijke parlementaire debatten op de televisie kunnen gebracht worden en zelfs commissievergaderingen waarop contact wordt genomen met personen en organisaties buiten het Parlement. Deze procedure kan alleen de politieke belangstelling en de controle van de openbare opinie bevorderen.

Ziedaar, Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, geachte Collega's, de grote lijnen van het standpunt van mijn fractie, die de vaste wil heeft opbouwend werk te verrichten.

De Voorzitter. — De heer Ramaekers heeft het woord.

De heer Ramaekers (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Dames, Heren, er is wellicht niemand meer in Vlaanderen die geen kritiek heeft op onze B.R.T. in zijn huidige vorm en werking, tenzij nog enkele mensen aan de top van deze instelling, die steeds met grote zelfgenoegzaamheid en een grote dosis fanatisme alle kritiek hebben afgewezen en al wie buiten de B.R.T. staat beschouwd hebben als een domme leek, die kwam meepraten over zaken waarvan hij niets kende, en met een soort machtswellust zelfs stom zijn gebleven voor de kritiek van luisteraars en kijkers bij wie tenslotte de programma's terecht moeten.

Voor het feit dat men tot dergelijke toestand is gekomen, zijn natuurlijk heel wat factoren verantwoordelijk :

— er zijn in de eerste plaats een aantal feiten en toestanden die hun oorsprong vinden in de wet van 18 mei 1960, een wet van 1960 die wij als socialisten nooit hebben aanvaard en waarvan wij in de loop

der jaren bestendig de kritiek hebben gemaakt. Uit deze wet zijn heel wat moeilijkheden ontstaan, zij heeft meegebracht dat men tot een totaal misgroei kwam van toestanden en atmosfeer in de B.R.T., zij was een middel om heel wat partijdige maatregelen te nemen, zij lag aan de basis van werkelijk machtsmisbruik door diegenen die verantwoordelijk waren voor de leiding van de B.R.T. inclus de meerderheid in de Raad van Beheer. — in de tweede plaats is er de uitbouw van de B.R.T. zowel wat radio en televisie betreft. Zulks gebeurde haast nooit in functie van de efficiënte werking en het uiteindelijk te bekomen resultaat, namelijk goede programma's, maar wel in functie van een ongezonde personeelspolitiek, die er vooral op gericht was machtsposities te versterken of uit te breiden.

De atmosfeer hierrond geschapen zet de domper op enthousiast werk, doodt initiatieven, boycot moderne en dynamische aanpak.

— in de derde plaats lijkt het ons, dat de evolutie en de uitbreiding van de B.R.T. zodanig zijn geweest, dat deze instelling in haar huidige bestel en organisatie niet meer te beheren valt zoals het moet en dat in dat opzicht alvast zich grondige hervormingen opdringen.

Wij bekennen ronduit dat wij geen verbetering van de toestand verwachten binnen het kader van de wet van mei 1960 en in de gegeven omstandigheden zou het naïef zijn nog te hopen op een verbetering van binnenuit.

Naar onze mening moeten deze communicatiemedi tenvolle worden gebruikt zoals de mensheid dit bij haar streven om ze te verwezenlijken steeds heeft gewild, namelijk als middelen tot de meest doeltreffende en waarachtige universele communicatie. Hierbij moet een essentieel kenmerk van de progressieve democratie geëerbiedigd worden, met name de waarborg dat de fundamenteel verschillende levensbeschouwingen die ook de politieke opties bepalen, langs deze kanalen het hunne zouden bijdragen tot opinievorming in de breedste zin van het woord. Dit sluit in dat de structuren van technische, administratieve en juridische aard waarbinnen de mogelijkheden van radio en televisie geëxploiteerd worden, de kenmerken vertonen van een waarachtig democratische organisatie, dit wil zeggen dat ze zo geconcipeerd zijn dat al wat omgaat in de gemeenschap zo getrouw mogelijk in de uitzendingen wordt weerspiegeld en dat die gemeenschap — dat is zeer belangrijk — bestendig ingrijpen kan om de vervorming en vervalsingen te weren van de communicatie waaraan zij behoefte en waarop zij recht heeft. Wij menen dat de daadwerkelijke en waarachtige democratische bescherming van de ideologische en filosofische minderheden, die als voorwaarde werd ingeschreven in het cultuurpact voor het realiseren van de culturele autonomie, er in de eerste plaats in bestaat deze minderheden de publieke vrije meningsuitdrukking te waarborgen.

Wij constateren met ontgoocheling dat het eerste belangrijke experiment op het gebied der culturele autonomie in Vlaanderen, met name de oprichting en het wezen van de Belgische Radio en Televisie, geleid heeft tot toestanden die onaanvaardbaar zijn voor de honderdduizenden luisteraars en kijkers, die niet behoren tot de katholieke geïnspireerde levensbeschouwing.

Wij betreuren dat door de ondemocratische maneuvers van de verantwoordelijken voor deze toestand, de kans werd gemist in een geest van pluralistische verdraagzaamheid en respect voor ieders overtuiging, een omroep op te bouwen waarmee ieder luisteraar en kijker zich verbonden kan voelen. Zulks vindt zeker zijn oorsprong in het autoritaire systeem, waarbij de directeur-generaal van de B.R.T. als functionaris — ik druk daar op — gedurende een lange loopbaan het dagelijks vetorecht heeft op alle uitzendingen die niet in zijn persoonlijke smaak vallen of die niet neutraal zijn ten opzichte van de kapitalistische maatschappij of de **bourgeois**-cultuur en moraal.

Het is ongetwijfeld zo dat de merkbare achteruitgang van de televisie, die langs alle zijden wordt aangevallen voor haar gebrek aan innerlijke vrijheid, aan durf en ondernemingsgeest, ook zijn oorsprong vindt in het verstikkende, zogenaamde objectieve en centralistische systeem, dat grijsheid en vervlakking met zich brengt.

De Vlaamse omroep zou een werkelijke weerspiegeling moeten zijn van het hele Vlaamse volk, hij zou moeten openstaan voor alle gedachtenstromingen die in dit volk aanwezig zijn en het is ook zo dat, indien de radio en televisie niet van haar publiek wil vervreemden, inspraak aan luisteraars en kijkers moet worden gegeven.

Het publiek ondergaat het geheel van de uitzendingen van de B.R.T. zonder veel geestdrift, met het onderhuidse gevoel dat op een aantal punten wordt tekort gedaan, ondanks de belangrijke bedragen die door sommige uitzendingen worden opgeslorpt. De vergelijking met de programma's van andere bereikbare stations, de enige mogelijkheid voor het publiek om te weten hoe het wel zou kunnen, valt zelden in het voordeel van de B.R.T. uit. De pers onderstreept dit herhaaldelijk in haar beoordelingen.

Op de totaliteit van de programmering weegt — en ik ga dit zeggen zonder passie — duidelijk het overwicht door van de katholieke levensbeschouwing en de Vlaamse nationalistische optie, met niet zelden een onmiskenbaar gebrek aan waardering voor het democratisch politiek bestel.

Dit klimaat wordt gewekt door tal van informatieve, formatieve en artistieke programma's. Het leidt ondermeer tot blindheid en doofheid voor wat aan de andere zijde gebeurt, zowel van de taalgrens als van de ideologische scheidingslijnen.

(Onderbreking van de heer Vanhaegendoren) Het aandeel van de B.R.T. en zijnerzijds ook van de

R.T.B. bij het tot stand komen van de huidige op de spits gedreven tegenstelling tussen de taalgemeenschappen in het land, kan moeilijk worden overschat en het bewijst het gevaar voor massa-beïnvloeding doorheen de directe massa-media, één van de sterkste stromingen in de hele vloed van gecombineerde beïnvloedingskrachten door de moderne publiciteitsmiddelen.

(Onderbreking van de heer Vanhaegendoren — Twist-gesprek tussen de heer Vanhaegendoren en de heer Geldolf)

De **beïnvloeding** doorheen radio en televisie doet zich voor als een al of niet opvallende, herhaalde en onophoudelijke insinuatie in de meest verscheiden programma's gespreid over een min of meer lange periode.

Op informatief vlak wordt wel vaak een socialistisch of vrijzinnige manifestatie tekort gedaan, zelden of nooit aan katholieke of sterk Vlaams nationalistische, integendeel. Wat communistisch of socialistisch moet heten, wordt zonder onderscheid over één kam geschoren en behoort voor de B.R.T., vaak duidelijk voelbaar tot „het andere kamp”. De politieke en filosofische gastprogramma's, waarin andere levensbeschouwingen en politieke opinies tot publieke uitdrukking zouden moeten kunnen komen, worden door een aandachtige controle onder druk gezet en al wat de opvattingen van „anderen” — bedoeld wordt de in de B.R.T. gezaghebbende groep — zou kunnen kwetsen — bedoeld wordt al wat werkelijk anders is — moet ook uit deze uitzendingen worden geweerd.

(Onderbreking van de heren Jorissen en Vanhaegendoren)

Deze ongeoorloofde censuur groeit uit tot een ingeworteld gebruik, waaraan iedereen zich tenslotte onderwerpt. Zowel in deze gastprogramma's als in de eigen B.R.T.-programmatie gaat men de reële problemen daarom gewoon uit de weg, en behandelt men de onderwerpen liever in de breedte dan in de diepte, wat weer oninteressante intellectuele grijsheid van de programma's voor gevolg heeft.

Er wordt nog steeds voor een onbestaande, gemiddelde Vlaamse huiskamer geprogrammeerd, wat noodzakelijk tot betekenisloze programma's moet leiden.

Een overdosis dure — wat de rekeningen betreft — en toch goedkope — inzake de kwaliteit — zogenaamde recreatieve programma's die vooral **zend**-tijd-dodend „amusement” bieden, moet het publiek afleiden en belangstelling aankweken voor onbelangrijke cultuurverschijnselen, zoals de talloze „sterren van het lichte lied”.

Zowel bij zijn streven naar populariteit als bij zijn pogingen om zijn educatieve opdracht te vervullen, geeft de B.R.T. blijken van onvolwassenheid en oppervlakkigheid. Humor wordt in een aantal programma's volkomen verward met een absoluut en gevaarlijk gebrek aan respect voor de menselijke

persoon en de menselijke waardigheid. Cultuur blijkt in een aantal uitzendingen een opzettelijk en artificieel gedoe, dat kenmerkend is voor een bepaalde groep uit de burgerklasse, die streeft naar een „zelfbewuste Vlaamse cultuur” en die daarbij niet zelden zelfgenoegzaam de „ogen op de wereld” sluit.

Een aantal medewerkers die zich blijkbaar in onvoldoende mate bewust zijn van de zeer reële verantwoordelijkheid die iedereen op zich neemt wanneer hij in de mogelijkheid gesteld wordt om zich doorheen de media tot het publiek te richten wordt op dat publiek losgelaten.

De B.R.T. komt vooral in het nieuws naar aanleiding van allerlei conflicten waaraan zelfs het gerecht te pas komt en waardoor de relaties met publieke en **privé-instellingen** zeker niet bevorderd worden, zodat over het geheel een klimaat van wantrouwen tegenover het instituut ontstaat, dat de integratie van radio en televisie in het democratisch openbaar leven als doeltreffend en onmisbaar **communicatie**-orgaan, bewust van zijn informatieplicht, ten eerste bemoeilijkt.

De B.R.T. beantwoordt dus in een groot aantal opzichten niet aan de verwachtingen van het algemene publiek, noch aan de socialistische wensen en eisen. Een omroepinstituut moet zich als een levend orgaan aanpassen aan de evoluerende gemeenschap waarin het een aantal functies te vervullen heeft. Een grondige aanpak, een diepgaande ombouw is noodzakelijk. Zulks is niet mogelijk door hier en daar enkele aanpassingen te doen aan de wet van 18 mei 1960.

Er is in de eerste plaats de beheersvorm van ons Radio- en Televisieinstituut, die een ander uitzicht moet krijgen.

De Raad van Beheer in zijn huidige vorm kan niet weerhouden worden. Wij menen dat men moet gaan naar een collegiale beheersvorm met een aantal voltijdse en bezoldigde leden die ieder met één bijzondere tak van het beheer zouden belast worden, maar collegiaal bevoegd en verantwoordelijk zouden zijn voor alle problemen zoals daar zijn : de begroting, de programmering, het technisch en administratief beleid, de aanstellingen en benoemingen van het personeel.

De inspraak van gans de openbare opinie zou kunnen verwezenlijkt worden — en daar kom ik overeen met onze Collega de heer Swaelen — door de oprichting van een omroepraad van 20 à 30 leden, benoemd door de Minister, op voordracht van een aantal representatieven, politieke, sociale, economische en culturele organisaties. Deze omroepraad zou op eigen initiatief en op verzoek van de bevoegde Minister adviezen verstrekken over het algemeen omroepbeleid, en over de programmering méér in't bijzonder.

Vanzelfsprekend mag de hervorming zich niet beperken tot de twee voorgaande punten.

Nog andere problemen zijn gesteld en moeten **opge-**

lost worden. Zo is er de toestand van de journalisten bij de B.R.T.

Wij hadden reeds de gelegenheid in de Senaat de aandacht van de Minister daarop te vestigen. In het voorbije jaar, en ook reeds vroeger, is het herhaalde malen gebeurd, dat de radio- en **TV-journalisten** van de B.R.T. zelf in het nieuws kwamen. Conflicten met hun hiërarchische overheden, incidenten met regering en leden van het Parlement, zelfs rechtsvervolging bleven niet uit.

Dergelijke conflict-situaties zijn zeker niet door deze journalisten gewild.

De moeilijkheden voor de B.R.T.-journalisten zijn voornamelijk te zoeken in het statuut, waaronder zij werken.

De radio- en TV-journalist is volgens zijn statuut een ambtenaar.

Deze toestand is onhoudbaar.

De radio- en TV-journalist moet in bepaalde ogenblikken in geweten zijn informatie geven en dit dikwijls tegen het gezag, dat boven hem staat, soms tegenover de regering die tenslotte zijn werkgever is. Zulks is voor een ambtenaar onmogelijk. Een ambtenaar heeft een hiërarchie en een statuut boven zich en daartegen ageren kan sancties opleveren. Bij de B.R.T. zou een speciaal statuut voor de journalisten moeten ingevoerd worden.

Mijnheer de Minister, er waren in de wet van 18 mei 1960 ook een aantal bepalingen die van verstrekkende betekenis zijn en zulks is dan ook gebleken in de praktijk.

Paragraaf 1 van artikel 28 luidt als volgt — ik vraag de aandacht van de heer Schiltz, want hij heeft zich vergist — :

„De nieuwsuitzendingen van elk der instituten worden in een geest van strenge objectiviteit en zonder enige voorafgaande censuur van de regering gehouden”.

Alleen de nieuwsuitzendingen. U hebt slechts gesproken over de informatie. Dat is juist wat hier verkeerd is.

De heer Schiltz. — Ik geloof, Mijnheer Raemaekers, dat wat de inwendige regeling in de B.R.T. betreft, men het erover eens is dat de term nieuwsuitzendingen in ruime zin moet geïnterpreteerd worden en dat er desbetreffend een nota in de B.R.T. bestaat, die zowel de programma's betreft die de nieuwslezingen omvatten als beduidende programma's die zijn ingeschakeld in de reportages.

De heer Raemaekers. — Mijnheer Schiltz, het is best mogelijk dat die nota bestaat, maar de praktijk bewijst dat zij niet wordt toegepast. Dat is spijtig. Het is niet zozeer bij de nieuwsuitzendingen dat de journalisten in de knel geraken. Het is meestal bij de reportages en bij de interviews buiten de nieuwsuitzendingen, dat ze in moeilijkheden geraken. Het is toch merkwaardig, U moet het met mij eens zijn, dat én het verbod van censuur, én die objectiviteit alleen zou gelden voor de nieuwsuitzendingen.

Ik geloof dat wij dit verder moeten doortrekken, en dat wij in „zonder voorafgaande censuur van de regering”, het woord „regering” zouden moeten vervangen door „zonder enige censuur van welke emanatie ook van de Uitvoerende Macht”. Daardoor zouden we die censuur nog meer indijken. Wanneer men spreekt van objectiviteit moet men ook gaan kijken naar paragraaf 2 van ditzelfde artikel 28, deze paragraaf luidt:

„Het is de instituten verboden uitzendingen te geven die strijdig zijn met de wetten of met het algemeen belang, met de openbare orde of met de goede zeden of die een belediging uitmaken voor andermans overtuiging of voor een vreemde staat”.

Dit is een zeer geladen paragraaf.

Wij geloven niet, dat hij moet geschrapt worden, maar men moet trachten aan deze paragraaf een positief karakter te geven.

Daartoe moet men aan ons Radio- en Televisie-instituut **de plicht tot informatie opleggen**.

Aan deze plicht wordt slechts voldaan, indien de informatie volledig is, dit wil zeggen als alle facetten van de behandelde problemen worden aangeraakt en zo de informatie werkelijk kan begrepen worden door de meerderheid van het publiek.

Aan de plicht tot informatie is niet voldaan als omwille van een negatieve instelling ten opzichte van de **objectiviteits-** en **neutraliteitsidee** een aantal onderwerpen opzettelijk niet aangeraakt worden.

Er moet een positieve neutraliteit nagestreefd worden die in een geest van werkelijke humanistische verdraagzaamheid alle elementen met gelijke kracht verdedigt.

Alhoewel „objectiviteit” per definitie onbereikbaar is, moet die objectiviteit toch nagestreefd worden in alle programma's en niet zoals tot op heden uitsluitend in de „nieuwsberichten”.

Dit zijn fundamentele zaken die de geest en de atmosfeer in radio en televisie in de goede zin kunnen wijzigen. Gans het radio- en TV-bestel is vandaag van die aard, dat de oplossingen niet kunnen gevonden worden in het manipuleren van de bestaande wet van 18 mei 1960 of door zich te beperken tot enkele wijzigingen in de structuur of beheer van het bestaande instituut.

Het probleem moet in zijn geheel aangepakt worden. Best zou zijn te komen tot een nieuw decreet. Mocht deze laatste weg gekozen worden, hopen wij dat de bevoegde Minister er zal in lukken van onze radio en televisie een instituut te maken, dat de werkelijke weerspiegeling is van wat er in het Vlaamse volk leeft en voor dit volk het middel zal zijn tot verder culturele ontplooiing en ontwikkeling.

(Applaus op de socialistische banken)

De Voorzitter. — De heer **Geldolf** heeft het woord.

De heer Geldolf (op het spreekgestoelte). — Mijnheer de Voorzitter, Mijnheer de Minister, waarde Collega's, de twee vorige socialistische sprekers

hebben het algemeen probleem, en het structureel aspect, aangesneden.

Mijn taak is beperkt tot een zeer nauwkeurig objectief: de informatie en berichtgeving in de B.R.T. en de weergave van de parlementaire activiteit in de B.R.T. **(Ah! op verschillende banken)** Het **weze** mij toegelaten voorafgaandelijk te zeggen waarom wij dat als socialisten zo belangrijk achten. Wanneer een partij in dit land er naar gestreefd heeft dat de politieke democratie zou tot stand komen, dat het algemeen stemrecht zou worden ingevoerd en daar, langs diverse etappes, eindelijk in geslaagd is zodat vandaag een beetje politieke democratie in dit land bestaat, dat ook de sociale democratie aan het groeien is, ook al zijn wij nog ver verwijderd van de economische en financiële democratie, dan is het niet op het ogenblik dat wij in die richting vooruitgang maken, dat wij kunnen dulden dat, door vervorming van de werkelijkheid in de politiek zo belangrijke massamedia daar terug wordt ontkracht wat het resultaat is van deze jarenlange strijd. Tot zover deze inleiding.

En voor de problemen zelf die ik wens aan te raken ga ik niet aan fraseologie doen. Ik wil met concrete voorbeelden aantonen hoe de toestand is. Aan de hand van drie voorbeelden uit tamelijk recente programma's wil ik onderstrepen hoe nog altijd, ondanks alle onbetwistbare verbeteringen, ondanks alle volgehouden kritiek, ook vandaag nog de reportagetechniek de werkelijkheid vervormt.

Ik neem een voorbeeld in Willebroek, een ander in West-Vlaanderen en een derde dat betrekking heeft op de rechteroever van de Schelde.

In Willebroek werd op 2 oktober geprotesteerd tegen een uitzending die gewijd werd aan deze gemeente. Wanneer het zover komt dat een gemeentebestuur volledig — maar dan ook volledig — zegt: Die uitzending kan er niet door; en dat doet in de termen, zoals ik ze U even zal voorlezen, door onze Collega Adriaensens aan de Directeur-generaal van de B.R.T. gericht, dan moet men toch akkoord zijn om te zeggen dat er iets niet klopt. Hoe luiden die termen? Ik citeer: „In naam van het College van Burgemeester en Schepenen van Willebroek wensen wij te protesteren tegen de TV-uitzending van zaterdag 18 september jongstleden te 19 uur in het kader van de actie voor het natuurbehoud.. .

„In de eerste plaats kunnen wij niet aanvaarden dat, na een lang voorbereidend gesprek en de uitdrukkelijke belofte van de journalist, dat het niet over een „knip- en plakoefening” zou gaan, toch essentiële delen van onze uiteenzetting tijdens de uitzending werden weggelaten.

„Maar vooral wensen wij te protesteren tegen het feit dat het leefmilieu in onze gemeente in een zo ongunstig als onwaar daglicht werd gesteld en bovendien een zeer eenzijdig beeld werd opgehangen van de toestand”. Einde citaat.

Ik sla een groot deel van de brief over en beperk me

tot een concreet voorbeeld in die brief waar duidelijk wordt aangetoond hoe de werkelijkheid wordt misvormd.

„In verband met de waterbevoeding werd de zaak nog eenzijdiger voorgesteld. Bij het vertonen van de beelden werd verzwegen bijvoorbeeld dat het hier om een private fabrieksliep ging, waarvan het water daarna gezuiverd wordt in grote bezinkingsputten en slechts daarna in de openbare waterlopen wordt geloosd. Het is één van de weinige voorbeelden waar een bedrijf jaarlijks enkele miljoenen uitgeeft voor het zoveel mogelijk zuiveren van te lozen industriewater”. Einde citaat.

Ik geloof dat dit concreet aantoont dat men naar sensatie zoekt. Dat is inherent aan massamedia. Dat is niet alleen zo in Vlaanderen en in België maar in alle landen ter wereld. Maar men weet dat toch al enkele jaren. Waar zijn de middelen om daar correctief op te treden?

Ik neem een recenter voorbeeld, van 4 mei 1972. Wij vinden het in „De Nieuwe Gids”, maar ook de andere kranten spreken erover. Het gaat over de Ieperse gemeenteraad : „Ieperse gemeenteraad protesteert tegen B.R.T.-uitzending Westhoek”.

„Op zijn beurt heeft de Ieperse gemeenteraad, donderdagavond in zitting bijeengekomen, krachtadig geprotesteerd tegen het weinig objectieve karakter van de televisiedocumentaire gewijd aan de Westhoek.

„Onmiddellijk bij de aanvang van de zitting vroeg de C.V.P.-woordvoerder en raadslid-volksvertegenwoordiger Marcel Bode de kwestie bij ordemotie te mogen behandelen.

„Burgemeester Dehem wees erop dat het niet in de gewoonte van de Ieperse raad ligt zich te mengen in zaken die buiten de gemeentelijke bevoegdheid liggen. Hierop dient echter een uitzondering gemaakt te worden wat de B.R.T.-uitzending betreft, aangezien het om de Westhoek gaat, waarvan de vooruitgang en expansie van levensbelang is voor Ieper.

„Opvallend was de eensgezindheid onder de Ieperse raadsleden, want alle fracties sloten zich zonder enig voorbehoud aan bij de zienswijze van de ontvankelijkheid van dergelijke motie als de inhoud ervan, voorgesteld door raadslid Bode”.

Ik citeer niet verder, maar wens de nadruk te leggen op de unanimiteit van de reactie.

Ik kom dan tot een recenter uitzending waar ik bij betrokken was, hoewel dat aspect, hier met deze zaak niets te maken heeft.

De heer Jorissen. — Dat zal dan wel het enige goede geweest zijn.

De heer Geldolf. — Mijnheer Jorissen, ik heb als U wilt nog iets speciaals voor U in reserve.

Wat die uitzending „Aspecten van de Antwerpse rechteroever en leefmilieu” betreft, wens ik het volgende te zeggen.

De goede bedoelingen van de journalist ter zake laat ik buiten beschouwing. Waar het op aankomt is het resultaat. In die uitzending kwam op een gegeven ogenblik het probleem van de petroleuminstellingen Antwerpen-Zuid, ter sprake.

U weet dat die zaak niet nieuw is en dat het Antwerps stadsbestuur sinds lang van mening is dat die petroleuminstellingen Antwerpen-Zuid geleidelijk moeten verdwijnen en dat daar zo snel mogelijk een woon- en groenzone moet komen, rekening houdend met alle aspecten die aan die omvorming verbonden zijn.

A priori sta ik dus positief tegenover hetgeen de journalist in kwestie wenste te bewijzen, maar dat belet me niet te onderlijnen dat de manier waarop hij dat doet een totale vervalsing is van de werkelijkheid. Ik heb hier voor mij de tekst op band opgenomen door de diensten van de stad Antwerpen. Alleen de beelden zijn er nog niet bij. Die beelden toonden alle petroleumraffinaderijen van Antwerpen, waarvan het grootste gedeelte gelegen is in het Noorden, tot aan de Nederlandse grens. De petroleuminstellingen Antwerpen-Zuid op één raffinaderij na, die niet meer in werking is, alle stockage-instellingen, liggen bij het Kiel, dus ten zuiden van de stad Antwerpen. Men toonde echter de beelden van alle Antwerpse raffinaderijen en terwijl men ze één voor één opsomde, zegde men dat ze op het Zuid gesitueerd waren en daardoor zeer hinderlijk voor de stad. Men noemde daarbij het totaal volume van zwaveldyoxydeverspreiding in het jaar 1971 en situeerde dat ook enkel op petroleuminstallaties Antwerpen-Zuid.

Indien een schooljongen in een opstel of in een voordracht een dergelijke fout mocht maken, zou het hem niet vergeven worden. Bij de televisie is dat echter allemaal mogelijk. Diegenen die toevallig in het betrokken gebied wonen, kunnen zelf correcties aanbrengen, maar de inwoners van de rest van het land die de situatie niet kennen, trekken conclusies die zeker niet verantwoord zijn. Dit zijn voorbeelden inzake reportagetechnieken.

Wat betreft de willekeur bij de deelname aan bepaalde programma's heb ik een recent voorbeeld.

De heer Schiltz. — Daar hebben wij enige ervaring van.

De heer Geldolf. — Word niet nerveus, Mijnheer Schiltz. Het volstaat dat ik dit thema aansnijdt opdat U vreselijk zenuwachtig wordt.

De heer Schiltz. — Daarover hebben we een grotere ervaring dan U.

De heer Geldolf. — Het zal nochtans moeilijk zijn om onze stellingen te weerleggen.

Er zijn een aantal organisaties in ons land die zich bezighouden met de dienst voor miliciens, M.I.L.A.C., S.O.L.A.C. en andere. Op 27 maart

was er dit jaar een TV-uitzending waaraan mochten deelnemen: M.I.L.A.C., de Belgische Dienst voor de Jeugd en Release, maar S.O.L.A.C. was er niet bij. Alle protestacties van S.O.L.A.C. en alle publikaties daarover ten spijt, geen enkele poging tot rechtzetting. Die voorbeelden zouden wij kunnen vermenigvuldigen. Ik neem goed aan dat men over pluralisme spreekt, maar dat is een werkelijkheid van verkeerd toegepast pluralisme.

Zeer recent dan was er het congres van het Humanistisch Verbond, en het Congres van de Humanistische Jongeren : wat vonden wij daarvan terug in de B.R.T.? Ik citeer hier wat „Golflengte” daarover schrijft in zijn laatste nummer: „ De eerste congresdag werd besloten met een lustrumviering van het vijftienjarig bestaan van de Humanistische Jongeren. Als gastspreker trad op : de heer Claes, Minister van Nationale Opvoeding. Hij handelde over het in de praktijk brengen van de pluralistische school. Na de twee congresdagen kregen wij op de volgende manier verslag over deze belangrijke bijeenkomst. In de radio: in het nieuws van 19 uur, een kort bericht ergens van achter in het nieuws. In de TV : om 19 u. 45 een kort bericht vooraan in het nieuws. Dit werd gevolgd door een uitzonderlijk lang verslag over een ander congres, dat van het Davidsfonds. Niet alleen werden publiekbeelden getoond.. .

De heer Jorissen. — Er zijn 7000 leden en dat is belangrijk!

De heer Geldolf. — ... maar er volgde ook een lang interview met professor Derine, voorzitter van het Davidsfonds. Het gebeurt niet dikwijls dat het andere nieuws zo lang wordt opgehouden voor een dergelijk gesprek. Iemand heeft gevonden dat deze langere reportage over het congres van het Davidsfonds nieuwswaarde had voor het hoofdjournaal van 19 u. 45. Diezelfde iemand heeft vermoedelijk gevonden dat het congres van het Humanistisch Verbond veel minder nieuwswaarde had. Dit was dan een subjectieve beoordeling en een voorbeeld van partijdigheid van ons standpunt uit bezien. Dat werkelijke objectiviteit niet bestaat, weet iedereen wel. Er kan hoogstens in een monopolie-instituut als de B.R.T. een poging tot objectiviteit worden gedaan. Maar een dergelijke poging loopt falikant uit waar de nieuwswaarde wordt bepaald door het criterium „macht”, zoals in dit geval.

Ik kom tot het punt discriminatie bij opname van bepaalde plechtigheden. Er zijn een reeks plechtigheden die zich voordoen in de loop van het jaar en het staat de radiojournalisten vrij sommige personaliteiten te filmen en andere niet te filmen.

De heer Jorissen. — Ik word nooit gezien op TV.

De heer Geldolf. — U weet waarop ik doel. Ik heb een volledig dossier dat ik eens aan de Minister zal overmaken.

Maar het gaat niet alleen daarover. Het gaat ook over het feit dat — als ik dat met een misschien paradoxaal klinkend woord mag zeggen — in zekere mate het absentisme in Kamer en Senaat in de hand wordt gewerkt door de massamedia en wel op de volgende wijze : wanneer hier een debat. wordt gehouden over belangrijke begroting en of over bepaalde ontwerpen, maar er gelijktijdig iets anders te doen is waarvan parlementsleden die moeten gekozen en herkozen worden weten dat dat zeker op de TV komt, dan zullen zij geneigd zijn om daar naartoe te gaan, veeleer dan naar een commissiezitting of hier iets te komen vertellen waarvan ze weten dat het toch niet in het nieuws wordt weergegeven, gezien bijvoorbeeld begrotingen blijkbaar niet meer belangrijk zijn qua nieuwswaarde.

Ik geloof dus dat men tot vastliggende normen moet komen waardoor wordt vastgesteld wat er wel en wat er niet in het nieuws wordt gegeven. Ik ben volledig akkoord dat niet alle interpellaties en alle vragen in dat nieuws moeten aanwezig zijn. Maar op basis van objectieve criteria moet men kunnen zeggen wat wel en wat niet en dat zonder aanzien des persoons. Dan kan men zeggen dat dit de journalistieke vrijheid is. Dat kan zijn, maar ik stel in alle geval vast dat die journalistieke vrijheid alleen het resultaat kan zijn van het botsen van verschillende tendensen en dan moeten ook die verschillende tendensen aanwezig zijn, hetgeen zeker niet altijd het geval is.

Ik wil besluiten met twee uiterste voorbeelden.

Enkele jaren terug kreeg het College van burgemeester en schepenen van de stad Antwerpen een zeer eigenaardige vraag van een **studentenorganisatie** die vroeg of zij op het Groenplein in Antwerpen een symbolische stenen muur mocht optrekken. Deze muur zou aantonen dat men niet tot een werkelijke pluralistische universiteit zou komen maar het nog eens een verzuilde instelling zou zijn. De stad vond dat een zeer eigenaardige vraag. Men vroeg zich vooral af waarom die organisatie eigenlijk een officiële toelating van de stad wenste. Het antwoord was toen dat als zij een officieel positief antwoord kregen van de stad, de B.R.T. garandeerde dat men kwam filmen. Dat toont nog eens de sensatiezucht, de zucht naar het exceptionele aan, waarbij zaken die van minder belang zijn in overdreven mate worden weergegeven.

Ik zou nog een tweede voorbeeld willen aanhalen. De laatste tijd is er veel sprake over verkaveling van de duinen. De heer Minister heeft daar een andere opvatting over dan sommige van zijn Collega's. Van dat probleem ook deel uitmakend is het aspect dat wij enkele weken terug aanstipten namelijk dat de ruitersport bijdraagt in haar huidige ongeorganiseerde en ongereguleerde vorm tot de vernietiging van het duinenlandschap. Maar, als hier morgen vier of vijf Volksvertegenwoordigers dat de ene na de andere komen vertellen — en zij vertegenwoordigen elk tienduizenden

mensen en dat is de basis van het algemeen stemrecht — dan is dat veel minder belangrijk dan wanneer wij morgen twintig mensen een plakkaatje in de hand stoppen waarop staat: „weg met de ruiters in de duinen”. Dat laatste zal heel belangrijk nieuws zijn. Het zal veel minder nieuws-waarde hebben wanneer het probleem hier op de tribune wordt aangehaald want dat heeft dan geen „beeldwaarde”. Dat toont aan dat die techniek leidt tot misvorming.

De heer Chabert. — De interpellaties daarover zijn wel in het nieuws vermeld.

De heer Geldolf. — Mijnheer Chabert, daar gaat het niet over.

Het gaat niet over het feit dat men dat niet zou hebben vermeld. Maar, als morgen een aantal mensen, al zijn ze maar met een twintig- à vijftigtal, een demonstratie houden en zij doen dat spectaculair dan vindt men dat belangrijker dan wanneer door het algemeen stemrecht verkozenen die tienduizenden vertegenwoordigen, dat op een rationele manier uiteenzetten. Dit bewijst dat die techniek verkeerd is en men moet zoeken naar middelen om daar correcties aan te brengen.

Het probleem is zeker niet nationaal maar internationaal. Ik citeer hier iemand wiens tekst ik in het Nederlands heb vertaald omdat wij hier in de Nederlandse Cultuurraad zijn. De man in kwestie zegt het volgende :

„Ik ben vooreerst van mening dat al onze Europese televisie-instituten zoals trouwens alle culturele bewegingen in het algemeen, ongelijk gehad hebben om in de eerste plaats „artistiek” te willen zijn. Zij zochten naar het cultiveren van de smaak veeleer dan van de intelligentie.. . Erger nog, zou ik zeggen dat de televisie door het gevoel boven het beredeneerde betoog te stellen, haar opdracht gemist heeft, zoals trouwens gans onze culturele traditie. Zij zou het essentiële van haar krachten moeten wijden aan het vormgeven aan een nieuwe communicatietaal, even streng in haar structuur als die der geleerden, even verwijderd als de hunne van de taal van het sentiment (wat de emotie niet uitsluit, maar dan als resultaat, niet als vertrekpunt). “Dikwijls in de Verenigde Staten levend ben ik getroffen door de toenemende greep van de vrees op onze samenleving. Welnu, de schrik is de vlucht die zich in de plaats stelt van de strenge redenering. De televisie geeft al te dikwijls toe aan deze neiging”. Dit schreef Roberto Rossellini in „Le Monde” onder de titel „Plaidoyer pour la télévision d'État “. Op een recent congres van communicatiewetenschappen hebben allerlei mensen, onder wie ook professor Jan Briers, negatief geantwoord op de vraag: brengen de massa-media een evenwichtig beeld van de samenleving? Zij hebben ook gezocht naar redenen, en hebben er enkele opgegeven. Maar

ik geloof dat het niet volstaat die op te geven; wij moeten zoeken naar de middelen om de moeilijkheden op te lossen.

Recent heb ik het congres van de Oostenrijkse Socialistische Partij bijgewoond. Niemand minder dan de Eerste Minister, Bruno Kreisky, is daar voor een stampvolle zaal langdurig toegejuicht geworden bij zijn kritiek op de televisie. Ik spreek over een land waar de socialisten de absolute meerderheid hebben, namelijk 52 % van de stemmen.

De heer Jorissen. — Dat is ook het enige.

De heer Ramaekers. — Dat is niet juist.

De heer Geldolf. — In dit land vervormt de staats-televisie dag in en dag uit de werkelijkheid en daar zoekt men ook nieuwe wegen om het probleem op te lossen.

Naar de mening van mijn fractie moet er een binding zijn tussen de verkiezingsuitslagen en de structuur van de B.R.T. Ik heb vroeger reeds gezegd, dat het niet normaal is dat bepaalde politieke partijen die vandaag relatief belangrijk zijn niet in de Raad van Beheer zijn vertegenwoordigd. Er moet een binding zijn tussen de uitslag van verkiezingen en de samenstelling van de Raad van Beheer. Wanneer na een periode een fractie minder belangrijk is geworden, moet zij ook uit die Beheerraad terug kunnen verdwijnen.

Ik ben het er mee eens dat er geen Parlementsleden in de Beheerraad mogen zetelen. Ik meen ook dat moet worden gegaan naar full-time beheerders die de zaken werkelijk kunnen volgen en er de tijd voor hebben.

Als er die vorm van onverenigbaarheid is, moet er echter met andere vormen van onverenigbaarheid rekening worden gehouden. Het is totaal onlogisch dat waar parlementsleden geen deel kunnen uitmaken van de Beheerraad, de voorzitter van de Beheerraad voorzitter is van een van de grote cultuurorganisaties die regelmatig politiek stelling neemt. Wanneer die grote cultuurorganisatie dan een congres houdt, wordt alles wat die voorzitter aan politieke stellingen naar voren brengt, integraal door de B.R.T. uitgezonden. De journalisten zijn wel vrij, maar zij zien toch nog altijd naar de ogen van hun grote baas hier in casu de voorzitter van de Beheerraad. Aan dergelijke dingen moet ook worden gedacht.

Vermits Parlementsleden personen zijn die weinig thuis zijn, veel op de baan zijn en weerhouden door avondvergaderingen weinig tijd hebben om televisie te volgen, is er een zaak waarmede moet worden rekening gehouden. Het probleem dat ons hier bezighoudt, ware niet zo ver gederailleerd als wij die aangelegenheid van in den beginne hadden kunnen volgen. Maar Parlementsleden moeten dikwijls door middel van derden op de hoogte worden gesteld van wat er is gebeurd in de B.R.T., want op het ogenblik van de uitzending zijn zij

veelal in vergadering. Wij moeten gaan naar het Engels systeem waarbij de Parlementsleden ruim worden voorgelicht en waarbij opnamen worden gemaakt van de uitzendingen waarvoor zij zich interesseren of op een of andere manier betrokken zijn.

Men zal ook moeten gaan naar specialisatie inzake reportages en de verzorging van de nieuwsdienst. Wanneer dat een uitbreiding van het personeelskader vergt, moet dat worden aanvaard op voorwaarde dat het rationeel onderzocht wordt. Het moet worden vermeden dat om het even welke reporter, om het even welk probleem krijgt te behandelen. Er moet een onderscheid worden gemaakt tussen personen die de sociale politiek volgen, de economen en degenen die de internationale of de wetenschappelijke problemen behandelen. Dan zouden fundamentele vergissingen als die waarvan ik daarstraks een voorbeeld heb gegeven, worden vermeden. De journalistieke vrijheid wensen wij geenszins aan banden te leggen, wel integendeel, maar er moet worden gezocht naar normen door elkeen aanvaard om zekere zaken meer uniform te presenteren opdat elke discriminatie wordt uitgesloten.

Tot besluit zou ik willen zeggen dat, op een moment waarop meer en meer gesproken wordt over persconcentraties, waarop gesproken wordt over de vrijheid van opinie en recht op informatie, in de werkelijkheid men meer en meer een homogeen denkpatroon gaat opdringen door deze concentraties. Daarom moet onze staatstelevisie alle garanties bieden om zo veel mogelijk alles weer te geven wat in de gemeenschap leeft, en dit te doen zonder

vervormingen. Dit is de stelling die werd verdedigd op het Congres van de Centrale voor Socialistisch Cultuurbeleid, ten bate van een moderne Vlaamse gemeenschap in haar totaliteit.

REGELING VAN DE WERKZAAMHEDEN

De Voorzitter. — Dames en Heren, ik zou U willen voorstellen de heer Minister de gelegenheid te geven de verschillende standpunten die hij vandaag heeft gehoord, met elkaar te confronteren. Daarom luidt mijn voorstel dat hij tijdens een eerstvolgende openbare vergadering op de diverse tussenkomsten zou antwoorden.

Deze vergadering zal wellicht kunnen gehouden worden in de eerste week van juni. Aan de agenda zouden wij dan kunnen plaatsen: het antwoord van de heer Minister van Nederlandse Cultuur en de voorstellen van decreet die in de diverse commissies zouden klaargekomen zijn. Voor het overige stel ik U voor het aan het Bureau over te laten, dag en uur van de komende vergadering te bepalen en de agenda aan te vullen. **(Instemming)**

— De vergadering wordt gesloten te 18 u. 05.

De vergadering gaat tot nadere bijeenroeping uiteen.

VRAGEN

Schriftelijke vragen en antwoorden (Rgt. art. 51). Een vraag werd ingediend door de heer **Vanhaegendoren**.